

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԳՐԻԳՈՐ ԱԼԵՔՍԱՆԻ ՂԱՐԻՔՅԱՆ

**ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
100-ԱՄՅԱԿԻՆ ԸՆԴԱՌԱՋ**

**ԵՐԵՎԱՆ
ԵՊՀ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
2019**

ՀՏԴ 378
ԳՄԴ 74.58
Ղ 471

Խմբագիր՝ Սամվել Պարզեի Մուրադյան
Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ,
ԵՊՀ հայ գրականության ամբիոնի վարիչ

Ղարիբյան Գրիգոր Ալեքսանի
Ղ 471 Երևանի պետական համալսարանի 100-ամյակին ընդառաջ/ Գ.
Ա. Ղարիբյան: -Եր., ԵՊՀ հրատ., 2019, 116 էջ:

2019 թ. լրանում է Երևանի պետական համալսարանի 100-ամյակը:

Գիրքը երախտագիտության և շնորհակալության խոսք է 70 տարի համալսարանում սովորելու և աշխատելու համար՝ այդ պատմական տարելիցին իմ կողմից նվիրվող անհատական ցուցահանդեսի գեղանկարներով:

Գրքի հրատարակումը հովանավորել է Սյունիքի Ճղուկ գյուղի «Բորիտվա» ՍՊԸ տնօրեն, եղբորս՝ լուսահոգի Արտավազը Գրիգորյանի շնորհաշատ որդին՝ Մյասնիկ Գրիգորյանը:

ՀՏԴ 378
ԳՄԴ 74.58

ISBN 978-5-8084-2356-5

© ԵՊՀ հրատ., 2019
© Ղարիբյան Գ. Ա., 2019

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

70 ՏԱՐԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՈՄ 5

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԳԵՂԱՆԿԱՐՉՈՒԹՅԱՆԸ. 83 ՏԱՐԵԿԱՆՈՒՄ.

65 ՏԱՐԻՆԵՐԻ ԸՆԴՀԱՏՈՒՄԻՑ..... 53

ՄԱՍ ԵՐՐՈՐԴ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ 100-ԱՄՅԱԿԻՆ

ԳՐԻԳՈՐ ՂԱՐԻԲՅԱՆԻ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԻ

ԳԵՂԱՆԿԱՐՆԵՐԸ..... 89

ՄԱՍ ԱՌԱՋԻՆ

70 ՏԱՐԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՈՒՄ

ՀԵՂԻՆԱԿԻ ԿՈՂՄԻՑ

Ծնվել են 1930 թ. մայիսի 25-ին ՀԽՍՀ Միսիանի շրջանի (հետագայում՝ Սյունիքի մարզի) Բորիսովկա (Ծղուկ) գյուղում: Այն Ռրոտանի ավիին փռված չքնաղ ու հարուստ գյուղ էր, որը ցավոք մնաց Սպանդարյանի ջրամբարի տակ:

Հայրս՝ Ղարիբ Ղարիբյանը, կրթված, ունևոր մարդ էր: Մայրս՝ Սոֆիա Զոհրաբյանը, ծնվել էր Սյունիքի Բռնակոթ գյուղում, բայց ապրել Թիֆլիսում (1936-ից՝ Թբիլիսի): Քսանական թվականներին Բորիսովկայում անգրագիտության վերացման ոլորտում աշխատում էր որպես ուսուցչուհի: Հորս երկու հորեղբայրները երեխա չունենալու պատճառով ինձ որդեգրում են, և **ես դառնում եմ Գրիշա Ալեքսանի Ղարիբյան**: 1938 թ. հայրս՝ Ղարիբ Ղարիբյանը, որպես կուլակ՝ հայտնվում է Գորիսի բանտում և մեկ տարի հետո միայն ազատվում: Հայրենական պատերազմում զոհվում են երկու եղբայրներս՝ Երվանդը և Հայկազը, իսկ երրորդ եղբայրս՝ Մուշեղը, որն ապրում և աշխատում էր Թբիլիսիում, պատերազմում գերությունից հետո, աշխատանքն ու ամեն ինչ կորցրած՝ վերադառնում է Բորիսովկա, ամուսնանում և որպես ուսուցիչ աշխատում դպրոցում:

Բորիսովկայի յոթամյա դպրոցն ավարտելուց հետո կրթությունս շարունակել եմ մոտակա Բազարչայ գյուղի միջնակարգ դպրոցում: Այդ գյուղի բնակչության կեսը մոլոկաններ էին՝ իրենց առանձին կոլտնտեսությունով: Մոլոկանները շատ շնորհքով, բազմաբնույթ արհեստներով զբաղվող մարդիկ էին: Բազարչայ գյուղը ամռան ամիսներին մեծ տոնավաճառների կենտրոն էր: Գործում էին բազմաթիվ արհեստանոցներ, խանութներ, երաժշտությունով հագեցված խորտկարաններ: Գյուղի վերջում՝ Ռրոտան գետի ավիին, իրար կողքի գործում էին մոլոկանների երեք խոշոր ջրաղացներ՝ օղը ծածկելով ալյուրի մաքուր, հաճելի փոշով: Ամռանն այդ ջրաղացների տարածքում՝ Ռրոտան գետի ավիին, շաբաթ և կիրակի օրերը մեծ տոնավաճառներ էին լինում, որոնց մասնակցում էին ոչ միայն տեղի բնակիչները և սարերի մեծ թվով քոչվորները, այլև Նախիջևանի, Երևանի, Գորիսի, Բաքվի և Թբիլիսիի բնակչությունը: Տոնավաճառները պայմանավորված էին հաճելի ու մաքուր բնակլիմայական հեքիաթային մթնոլորտով:

Բազարչայի միջնակարգ դպրոցը մեծ հեղինակություն ուներ: Պատերազմի տարիներին այդ դպրոցում դասավանդում էին Երևանից վտար-

ված, հայրենադարձ պրոֆեսորներ Տիրան Փափագյանը և Անդրանիկ Քարամյանը: Նրանց աքսորյալ վիճակը աշակերտների երջանկությունն էր:

Դպրոցի ութերորդ դասարանն ավարտելուց հետո 1946 թ. ընդունվել են Երևանի Փանոս Թերլեմեզյանի անվան նկարչական ուսումնարանը: 1948 թ. ուսումնարանում ուսման տևողությունը երեքից դարձավ հինգ տարի, որը դժվար վիճակ ստեղծեց: Ուսումնարանը երրորդ կուրսում թողեցի և ավարտեցի Երևանի կայարանի բաներիտ դպրոցը ու 1949 թ. ընդունվեցի Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտության ֆակուլտետ: 1954 թ. գերազանցությամբ ավարտեցի և աշխատանքի անցա ԵՊՀ քաղաքատնտեսության ամբիոնում որպես լաբորանտ: 1962 թ. ավարտեցի Մոսկվայի Լ.Վ.Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանի ասպիրանտուրան: 1963 թ. պաշտպանեցի թեկնածուական, իսկ 1973 թ.՝ դոկտորական ատենախոսություն: 1965 թ. դարձա Երևանի պետական համալսարանի դոցենտ, 1978 թ.՝ պրոֆեսոր, 1978-2008 թթ. նշանակվեցի տնտեսագիտության տեսության ամբիոնի վարիչ: Եղել են կուսակցական կոմիտեի երկրորդ քարտուղար: 1978-1991 թթ. նշանակվել են ԵՊՀ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր: 1993-2001 թթ. ընտրվել են ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետի դեկան: 2001 թ. մինչև օրս տնտեսագիտության տեսության ամբիոնի պրոֆեսոր են և նույն ամբիոնի պատվավոր վարիչ: Շուրջ 25 տարի՝ մինչև 2018 թ. դեկտեմբեր, գլխավորել են ԵՊՀ տնտեսագիտության գծով գիտական աստիճաններ շնորհող մասնագիտական խորհրդի գործունեությունը: Հրատարակել են հարյուրից ավել գիտական աշխատություններ, հոդվածներ ու դասագրքեր: Իմ գիտական ղեկավարությամբ շուրջ 50 հոգի պաշտպանել են ատենախոսություններ:

1965-1976 թթ. համատեղությամբ գլխավորել են ՀԽՍՀ պետալլանի տնտեսագիտական գիտահետազոտական ինստիտուտի «Սոցիալական զարգացման» բաժնի աշխատանքները:

1999 թ. պարգևատրվել են Մովսես Խորենացու մեդալով: 2000 թ. ընտրվել են ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ: 2010 թ. ինձ շնորհվել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի պատվավոր կոչումը և ՀՀ վարչապետի շնորհակալագիր: Պարգևատրվել են ԵՊՀ երկու ոսկյա մեդալով, ակադեմիկոս Վ.Համբարձումյանի անվան հուշամեդալով, ՀՀ կենտրոնական բանկի ոսկե հուշամեդալով, ՀՀ պետական տնտեսագիտական համալսարանի ոսկե մեդալով և Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պե-

տական մանկավարժական համալսարանի մեղալով:

2010 թ. Սյունիքի մարզպետարանի կողմից ինձ շնորհվել է «Պատվավոր սյունեցի» կոչում:

Ծննդավայրս՝ Բորիսովկա գյուղը, 1960 թ.:

Գեղանկարը ՀՀ Ժողովրդական նկարիչ Ջ. Ա. Խաչատրյանի:

*Ծննդավայրս՝ սբանչեկի Բորիսովկա գյուղը, մանկությանս հեյր անհեյրք մնացին
Որորանի Սպանդարյան ջրամբարի տակ:*

ԱԿԱԳԵՄԻԿՈՍ ՍԵՐԳԵՅ ԱԼԵԲՍԱՆԳԻ
ՀԱՄԱՐԶՈՒՄՅԱՆ
(Երևանի պետական համալսարանի ռեկտոր)

Գրիգորի Ալեքսանդրովիչին ճանաչում եմ շուրջ 40 տարի: 1977-1978 թթ. որպես Երևանի պետական համալսարանի կուսակցական կոմիտեի երկրորդ քարտուղար, իսկ 1978-1991 թթ.՝ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր: Դրանից հետո մեր համագործակցությունը և բարեկամությունը շարունակվում է ՀՀ ԳԱԱ-ի շրջանակներում:

Երևանի պետական համալսարանում համատեղ աշխատելու տարիներից կառաձնացների **առաջին**՝ նրա գլխավորած հանձնաժողովի արդյունավետ գործունեությունը ՀԽՍՀ գրողների միության նախագահ Վարդեն Պետրոսյանին և հայ մեծանուն բանաստեղծ Պարույր Սևակին ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի պրոֆեսոր Խ.Բադալյանի կողմից կուսակցական վերադաս մարմիններին ներկայացրած զրպարտությունների բացահայտումը և դատապարտումը:

Երկրորդ՝ պրոռեկտորության տարիներին համալսարանական կյանքի հումանիզացման զարգացումներին նրա արդյունավետ աշխատանքը բոլոր ֆակուլտետներում հայոց պատմություն դասավանդելու մասին որոշման ընդունման, ինչպես նաև Փիլիսոփայության ու սոցիոլոգիայի, Օտար լեզուների ֆակուլտետների բացման և հատկապես Տնտեսագիտության ֆակուլտետի վերաբացման հարցերում:

Երրորդ՝ 1989-1990 թթ. որպես պատգամավոր Մոսկվայում իմ գտնվելու տարիներին Արցախի ազատագրական պայքարին նրա կողմից Երևանի պետական համալսարանի հսկայածավալ աջակցության և օգնության կազմակերպումը: Դժբախտաբար նոր կայացած իշխանությունների կողմից նրա այդ մեծ ներդրումը չգնահատվեց:

Որպես Երևանի պետական համալսարանի պրոռեկտոր՝ Գրիգորի Ալեքսանդրովիչն իր պարտականությունները կատարում էր բարեխղճորեն, առանց ավելորդ արհեստական բարդացումների և վայելում էր ռեկտորատի ու համալսարանականների մեծ հարգանքը: Իբրև մարդ՝ համեստ էր, չտրվեց ժամանակի կերպարանավորություններին: Մնաց անդավաճան ու ազնիվ:

ՀՀ ԳԱՍ ՆԱԽԱԳԱՀ, ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ
ՌԱԴԻԿ ՄԱՐՏԻՐՈՍԻ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ
(Երևանի պետական համալսարանի ռեկտոր)

Երևանի պետական համալսարանում Գրիգորի Ալեքսանդրովիչի հետ աշխատել և համագործակցել եմ, երբ նա ԵՊՀ-ի նոր վերաբացված տնտեսագիտության ֆակուլտետի ղեկանն էր: Դժվար ու ծանր տարիներ էին: Պետք է վերափոխվեր տնտեսագիտական կրթական համակարգը: Ամեն ինչ պետք է սկսվեր դասախոսների վերապատրաստումից: 1990-ական թվականների ցուրտ ու մութ տարիներին Գրիգորի Ալեքսանդրովիչի ջանքերով ամերիկյան համալսարանում կազմակերպվեցին դասախոսների վերապատրաստման երեքամսյա կուրսեր՝ ղեկանի և բոլոր դասախոսների մասնակցությամբ: Դա կարևոր քայլ էր, բայց ոչ հիմնականը: Բարձր որակավորման ժամանակակից տնտեսագետ դասախոսներով ֆակուլտետը համալրելու հիմնական ուղին ասպիրանտական կրթությունն էր: Ռեկտորատը այդ տարիներին բոլորից շատ ասպիրանտական տեղեր հատկացնում էր Տնտեսագիտության ֆակուլտետին: Բացի դրանից, ղեկանը, օգտագործելով իր անձնական ծանոթությունները, նպաստեց, որ ֆակուլտետի լավագույն շրջանավարտներից տարեկան 3-4 հոգի 5-6 տարի շարունակ անվճար ասպիրանտական կրթություն ստանան Մոսկվայի պետական համալսարանում և դառնան ժամանակակից բարձր որակավորման դասախոսներ:

Տնտեսագիտական կրթության վերակառուցման և զարգացման վրա դրականորեն ազդեց նաև Ֆրեզնոյի համալսարանի հետ ֆակուլտետի և համալսարանի ջանքերով չորսամյա արդյունավետ համագործակցությունը: Ահա այդ բոլորի արդյունքում կայացավ այսօրվա Երևանի պետական համալսարանի բարձր որակավորմամբ, մրցունակ Տնտեսագիտական ֆակուլտետը:

Ինչ վերաբերում է հոբելյարի մարդկային նկարագրին՝ նա իր բարեխիղճ աշխատանքով, գիտական հեղինակությամբ, բարի ու համեստ խառնվածքով վայելում է մտավորականների մեծ հարգանքը: Այդ պատճառով հեշտ ու հաճելի է նրա հետ աշխատելը և համագործակցելը:

ՀՀ ԳԱՆԹՂԹԱԿԻՑ ԱՆԳԱՄ, ԵՊՀ ՌԵԿՏՈՐ ԱՐԱՄ ՀՐԱԶԻԿԻ ՍԻՄՈՆՅԱՆ

Չափազանց քան կլինեի, եթե ասեի, թե Գրիգոր Ղարիբջանին ճանաչում է Հայաստանի ամեն մի երրորդ կամ չորրորդ քաղաքացի: Բայց և խոսքս հասցեական, թեկուզև լակոնիկ կհնչի, երբ ասեմ, թե ինչ դեր է խաղացել Գրիգոր Ղարիբջանը հայության համար մեծապես նշանակալի մի այնպիսի համակարգի արդյունավետ գործունեության համար, ինչպիսին Երևանի պետական համալսարանն է: Իր վաթսուամյա համալսարանական գործունեության բոլոր փուլերում ու դիրքերում, բոլոր պարտականությունների մեջ Գրիգոր Ղարիբջանը գտնվել է տեղում և ժամանակին և իր բազմազան առաքելությունները ճշտորեն կատարելով՝ իր ներդրումը բերել Համալսարանի հաջող երթին: Նա հստակ է կատարել իր պարտականությունները թե՛ ուսանելիս, թե՛ դասավանդելիս, թե՛ ամբիոն, ֆակուլտետ ղեկավարելիս: Գրիգոր Ղարիբջանը տասներեք տարի համակարգել է համալսարանի ուսումնական աշխատանքները՝ որպես պրոռեկտոր, իսկ Արցախյան շարժման շրջանում անընդհատ Մոսկվայում գտնվող ռեկտոր Սերգեյ Համբարձումյանի բացակայության ժամանակ համալսարանի ղեկավարման ողջ բեռը նրա ուսերին է եղել: Այսօր ութսունհինգամյա Գրիգոր Ղարիբջանը թավ հոնքերի տակից ելնող իմաստուն ու պատկառազոր հայացքով է մտնում համալսարանի գիտական խորհրդի նիստերի դահլիճ, նստում գիտխորհրդի սովորող անդամների կողքի շարքում՝ այստեղ և այսպիսով էլ կատարելով իր հերթական պարտականությունը՝ մտավորականի կեցվածքի օրինակ ցույց տալը:

Այս գրքում Գրիգոր Ղարիբջանի կերասարը բացահայտող, կյանքն ու գործն արժևորող, սերն ու նվիրումը պատկերող շատ խոսքեր, մտքեր ու լուսանկարներ կան: Այս ամենը նրան բերկրանք պարգևելու համար չեն միայն: Այս գրքում դառն հիշողություններ էլ կան, մանկության ու երիտասարդության շրջանի կրած զրկանքներ, մտավորականի խորն ու անկեղծ մտահոգություններ իր երկրի ծանր խնդիրների մասին՝ գիտական ձևակերպումներով հանձնված թղթին, հիասթափություններ կան, բաժանում: Այս ամենը նրան իր կյանքի ողջ դրաման գեղեցիկ ստեղծագործությամբ վերապրել տալու համար չէ միայն: Այս գիրքը առավելապես նրա համար է, ով պատրաստ է մի կենսագրության, մի աշխարհայացքի ծանոթանալուց հետո ինչ-որ տարրերով վերանայելու կյանքի իմաստը,

թեկուզ չնչին, բայց դեպի դրականն ու բարոյականը տանող փոփոխություններ մտցնելու սեփական աշխարհայացքի մեջ: Այս գիրքը երիտասարդի համար է, հայ երիտասարդի, ով կարող է տեսնել, թե ինչպես կարելի է կյանքի հարվածները կրել արժանապատվորեն և ազնիվ աշխատանքով, սիրով ու նվիրումով երջանկություն կերտել... ով կարող է կարդալ այն մասին, որ դպրոցականի ողջ էությունը կարող է համակված լինել իր ուսուցչի կերպարով, որ ավանդական ընտանիքը մեծագույն արժեք է, որ իրական երջանկությունը հայրենի հողի վրա կարող է լինել, որ որդիական պարտականությունները սիրով պետք է կատարել: Այս գիրքը համալսարանականի համար է, ով «գիտական բարդագույն խնդիրներին պետք է միշտ համադրի հայոց երգն ու բանաստեղծությունը»:

Ակնածանքի այն չափով, որքան Գրիգոր Ղարիբջանն իր հուշերում պատկերում է իր դպրոցական ու համալսարանական ուսուցիչներին, նույնչափ հարգանք էր վայելում ինքը՝ պրոֆեսոր Ղարիբջանը դեռ այն ժամանակ՝ 1970-ականներին, երբ ես համալսարանի ուսանող էի: Հատկանշական է, որ Գրիգոր Ղարիբջանը մեկն էր այն մարդկանցից, ովքեր կարևոր լուծա ունեցան ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետ աշխատանքի ընդունվելու հարցում: Ահա և Գրիգոր Ղարիբջանի և իմ ճակատագրի միջև կապի մասին: Առաջին ծանոթությունը, գրույցը, որ ունեցել եմ պրոֆեսոր Ղարիբջանի հետ, 1979 թվականի ամռանն էր՝ Մոսկվայում սովորող ասպիրանտիս՝ ամառային արձկուրդները տանն անցկացնելու համար Երևան գալիս, ինքնաթիռի մեջ: Մայր բուհի ուսումնական աշխատանքները համակարգող պրոռեկտորի հետ երեքժամյա թռիչքը լավ առիթ էր՝ համալսարանական կրթության մասին իմ ընկալումներն ու համոզմունքները բարձրաձայնելու համար: Ի պատասխան իմ՝ արտահայտածս դրույթների ճշմարտացիության մեջ համոզմունքին, պրոռեկտոր Ղարիբջանը մեղմ ժպտում էր՝ կարծես հասկացնելով, որ իրավիճակները ճիշտ գնահատելու համար խնդիրների մեջ ավելի խորամուխ պետք է լինել:

Երիտասարդ համալսարանականիս միշտ գերել ու զարմացրել է Գրիգոր Ղարիբջանի եռանդը, նպատակասլացությունը, նորին ու նորարարությանը ձգտելու մղումը: Մեզ համար և՛ խիստ հաճելի, և՛ վարակիչ էր նրա անասհման սերը դեպի մշակույթն ու մշակույթի գործիչները, պոեզիայի, մասնավորապես Սահյանի ստեղծագործությունների հանդեպ նրա ջերմությունը փոխանցվում էր և մեզ: Նա զարմանալորեն իր մեջ հա-

մաղրում էր և՛ կրթության գործի հմուտ կազմակերպչին, և՛ մշակութասեր քաղաքացուն, և՛ խորաթափանց գիտնականին: Հիսուն տարի շարունակ Գրիգոր Ղարիբյանը հայ տնտեսագիտական մտքի ամենաճանաչված ներկայացուցիչներից մեկն է: Նրա այսօրինակ դրվատելի կերպարն ամբողջացնելու է գալիս իր կենսակերպը, նվիրումն իր ընտանիքին, անսահման սերը տիկնոջ՝ Գայանե Բուռնազյանի նկատմամբ, նույնչափ սերն իր հայրենիքի, մասնավորապես իր ծննդավայրի՝ Սիսական աշխարհի հանդեպ, որը նրա համար սոսկ ծննդավայր չէ, այլ իմաստավորված մի էություն:

Ինչպես ինքը՝ հոբելյարն է նշում, Երևանի պետական համալսարանում է գտել իր երջանկությունը՝ սիրված աշխատանքը, կյանքի ուղեկից կնոջը, հավատարիմ ընկերներին ու մեծ հարգանք վաստակելու գաղտնիքը:

Երևանի պետական համալսարանի ողջ կոլեկտիվի և ուսանողության անունից շնորհավորելով հարգելի պրոֆեսորին, գիտության վաստակավոր գործչին նշանակալի հոբելյանի առթիվ՝ մաղթում եմ առողջություն, երկար տարիների ստեղծագործ կյանք ու նորանոր հաջողություններ:

ԳՐԻԳՈՐ ԱԼԵԲՍԱՆԻ ՂԱՐԻԲՅԱՆ – 85, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՆՎԻՐՅԱԼԸ

Լրացավ անվանի գիտնական, հայ տնտեսագիտական մտքի ակնառու ներկայացուցիչ, մեծ մանկավարժ Գրիգոր Ալեքսանի Ղարիբյանի 85-ամյակը: Պրոֆեսոր Գ.Ղարիբյանի անցած ճանապարհին արժուրվում է իր գիտատառամունական հետաքրքրություններին վերաբերող տնտեսագիտության հիմնախնդիրների խորն իմացությամբ, մարդկային հարաբերությունների նրբություններին տիրապետելու և դասավանդելու բնատուր ունակություններով և ազգային արժեքների պահպանմամբ ու զարգացմամբ մտահոգ հայ մտավորականի նրա տեսակով:

Պրոֆեսոր Գ.Ղարիբյանի կյանքի 60 տարիներն անմնացորդ մվիրված են եղել մարդկային կապիտալի զարգացման և մեր երկրի բարգավաճմանն ուղղված հիմնախնդիրների լուծմանը: Գիտակրթական ոլորտում ունեցած անուրանալի ծառայությունների համար ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Գ.Ղարիբյանը պարգևատրվել է «Մովսես Խորենացի» մեդալով, նրան շնորհվել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի պատվավոր կոչում: Վաստակաշատ մտավորականը և պատվավոր սյունեցին արժանացել է նաև ՀՀ Ազգային ժողովի, Կառավարության, Կրթության և գիտության նախարարության, Կենտրոնական բանկի, Գիտությունների ազգային ակադեմիայի, Երևանի պետական համալսարանի, Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի ոսկե մեդալների և մի շարք այլ պարգևների:

Գիտական գործունեության ասպարեզում հատկապես կարևորվում է պրոֆեսոր Գ.Ղարիբյանի կողմից դիտարկվող հիմնախնդիրների խիստ արդիականությունն ու հետազոտական մտքի խորությունը: Նրա մասնակցությամբ ու ղեկավարությամբ հրապարակված աշխատություններն ու դասագրքերը ուսումնասիրողների և երիտասարդների բազմաթիվ սերունդների համար դարձել են տնտեսագիտության հիմունքների յուրացման կարևորագույն միջոց: Մեր նորանկախ երկրում պրոֆեսոր Գ.Ղարիբյանը սահուն մուտք գործեց ազատական տնտեսական հարաբերությունների ուսումնասիրությունների շրջան: Այն իր դրսևորումը ստացավ ինչպես կազմակերպչական, այնպես էլ գիտահետազոտական ասպարեզներում:

Պրոֆեսոր Գ.Ղարիբյանը աշխատել է ՀՀ գիտակրթական հեղինա-

կավոր կենտրոններում և հրապարակել է 100-ից ավելի գիտական աշխատանքներ և մի շարք մենագրություններ: Աշխատանքային գործունեության 60 տարիներն անցկացրել է Երևանի պետական համալսարանում: Անկախության տարիներին լինելով համալսարանի ուսումնական աշխատանքները համակարգող պրոռեկտոր՝ նա մեծապես նպաստեց մի շարք ֆակուլտետների և մասնագիտությունների կայացմանը: Հատկապես մեծ է նրա ավանդը Երևանի պետական համալսարանի կազմում տնտեսագիտության ֆակուլտետի վերաբացման գործում: Դեռևս 1984 թ. պրոֆեսոր Ղարիբյանի ջանքերի շնորհիվ Երևանի ժողովրդական տնտեսության ինստիտուտից տնտեսագիտական կիբեռնետիկայի ֆակուլտետը տեղափոխվեց Երևանի պետական համալսարան և հետագայում, որպես այդ ֆակուլտետի դեկան, նա ամեն ինչ արեց այն դարձնելու միջազգային ժամանակակից ամենաբարձր պահանջներին բավարարող տնտեսագիտության դպրոց: Դրա զարգացմանը նպաստեց նաև պրոֆեսոր Ղարիբյանի կողմից տասնամյակներ շարունակ դեկավարվող տնտեսագիտության գծով գիտական աստիճանաշնորհման մասնագիտական խորհուրդների գործունեությունը:

Պրոֆեսոր Գ.Ղարիբյանի հետազոտությունները նվիրված են անցումային տնտեսություններում բնակչության կենսամակարդակի բարձրացման, բաշխման և վերաբաշխման գործընթացների կարգավորման, կապիտալի նախասկզբնական կուտակման, աշխատանքի շուկայի ձևավորման, մարդկային կապիտալի զարգացման և այլ հիմնախնդիրներին: Դրանք այն կարևորագույն հարցերն են, որոնք տարբեր ուժգնությամբ կանգնում են կենտրոնացված կառավարման մոդելից ազատական տնտեսական հարաբերություններին անցնող ցանկացած երկրի առջև և որոնց լուծումը պահանջում է հետևողական աշխատանք: Նշված խրնդիրներին զուգահեռ, մի շարք օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ հանգամանքներով պայմանավորված, Հայաստանի Հանրապետությունը կանգնեց նաև արտագաղթի հիմնահարցի առջև, որը կարող է ունենալ լուրջ բացասական ազդեցություն երկրի ազգային անվտանգության վրա: Այս հարցերի լուծումը ևս գտնվում է պրոֆեսոր Գ.Ղարիբյանի սկեռուն ուշադրության կենտրոնում:

Պրոֆեսոր Գ.Ղարիբյանի երկարամյա և բարեխիղճ աշխատանքին, նրա մարդկային բարի և իմաստուն խառնվածքին մեր համոզմամբ մեծապես նպաստել է նաև նրա ընտանիքը և հատկապես երջանկահիշա-

տակ տիկին Գայանեն: Այս ամենը պայմանավորել է պրոֆեսորի նկատմամբ ինչպես համալսարանականների, այնպես էլ մտավորականության լայն շերտերի մեծ հարգանքով:

Շնորհավորում ենք հարգարժան մարդուն, վաստակաշատ մանկավարժին ու գիտնականին՝ նրան մաղթելով քաջառողջություն:

*Պրոֆեսորներ՝
ԵՊՀ տնտեսագիտության և կառավարման
ֆակուլտետի դեկան Հ. Լ. Սարգսյան
Վ. Բ. Բոստանջյան
Ա. Վ. Դարբինյան
Ա. Խ. Մարկոսյան*

ՀԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ՄԵԱՍԻՆ

ՀՀ ԳԱԱ քոթակից անդամ, ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ Գ.Ա.Ղարիբյանին ճանաչում եմ անցյալ դարի 60-ական թվականների կեսից: Ես ասպիրանտ էի, ֆակուլտետի ՌԻԳ-Ը խորհրդի նախագահ, ինքը՝ երիտասարդ դասախոս, ՌԻԳ-Ը գիտական ղեկավար: Այնուհետև համատեղ աշխատել ենք ԵՊՀ տնտեսագիտական ֆակուլտետում, գիտահետազոտական աշխատանք կատարել ՀԽՍՀ պետպլանի տնտեսագիտության և պլանավորման գիտահետազոտական ինստիտուտում:

Պրոֆ. Ղարիբյանը միշտ օրինակելի էր իբրև դասախոս, ավագ ընկեր և արդյունավետ՝ որպես գիտական աշխատող: Հատկապես ուշագրավ են նրա աշխատությունները անհրաժեշտ և հավելյալ արդյունքի, բնակչության կենսամակարդակի բարդ տեսական հիմնախնդիրների վերաբերյալ, գիտական շրջանակներում բարձր գնահատականի արժանացան նրա և պրոֆ. Ա.Խ.Կարապետյանի համատեղ ընտրանքային հետազոտությունների արդյունքները բնակչության բյուջեների, եկամուտների և ծախսերի դիֆերենցիալ հաշվեկշռի մասին:

1975 թ. երկրորդ անգամ (առաջինը 1930-ին էր) Տնտեսագիտական ֆակուլտետը առանձնացավ, դարձավ առանձին բուհ, սակայն Գ.Ղարիբյանը մնաց ԵՊՀ-ում՝ զբաղեցնելով համալսարանի ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտորի, Տնտեսագիտության տեսության ամբիոնի վարիչի պատասխանատու պաշտոնները:

1984 թ.-ին նրա նախաձեռնությամբ վերաբացվեց Տնտեսագիտության ֆակուլտետը, առանց որի համալսարանն ամբողջական չէր լինի: Նա ջանք ու եռանդ չխնայեց նորաբաց ֆակուլտետը կայացնելու համար՝ որոշ ժամանակ նաև վարելով ֆակուլտետի ղեկանի պաշտոնը: Իր հարազատ օջախում այսօր էլ նա՝ իբրև Տնտեսագիտության տեսության ամբիոնի պատվավոր վարիչ, պրոֆեսոր, ֆակուլտետում գործող մասնագիտական խորհրդի նախագահ, եռանդով շարունակում է իր գիտամակավարժական գործունեությունը, հրատարակում նոր արժեքավոր աշխատություններ, ակտիվորեն մասնակցում բարձր որակավորմամբ տնտեսագետների և գիտամակավարժական կադրերի պատրաստմանը՝ շրջապատված իր սաներով, երիտասարդ ու ավագ սերնդի գործընկերներով: Իր երկարամյա ու բեղուն աշխատանքով նա արդարացիորեն արժանացել է կրթության ու գիտության ոլորտում հնարավոր բարձր

պարզների և կոչումների: ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ է, ՀՀ ԳԱՍ թղթակից անդամ:

Հրաշալի ընտանիքի հայր է Գ.Ղարիբյանը: Ունի զավակներ, թոռներ: Շատ ափսոս, որ տիկին Գայանեն, հրաժեշտ տալով կյանքին, ի վիճակի չէ մասնակցելու իր սիրելի ամուսնու հերթական հորելյանին:

Շատ հարգելի պարոն Ղարիբյան, սիրով շնորհավորում եմ Ձեր 85-ամյակը, ցանկանում եմ երկար տարիների առողջություն, ստեղծագործական նորանոր նվաճումներ:

Յու. Մ. Սուվարյան
ՀՀ ԳԱ ակադեմիկոս

ՄԵՐ ԴԱՍԱԽՈՍԸ

Ավելի քան չորս տասնամյակ է, ինչ ճանաչում ենք տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի թղթակից անդամ Գրիգոր Ալեքսանի Ղարիբջանին: Մենք բախտավորությամբ ու պատիվ ենք ունեցել լինելու նրա ուսանողները Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտության ֆակուլտետում սովորելու տարիներին: Տնտեսագիտության, այն ժամանակ քաղաքատնտեսության առաջին իսկ դասախոսաթյունները մեծ հետաքրքրություն առաջացրին մեր մեջ և, թերևս, դա վճռորոշ դեր խաղաց մեր հետագա կյանքում: 1970-ական թթ. սկզբին ի՞նչ իմանայինք, որ մեր սիրելի դասախոսի միջոցով ներկայացված տնտեսագիտությունը հրապուրելու է ու ներքաշելու իր զարմանահրաշ աշխարհը: Տասնամյակներ անց, երբ վերհիշում ենք այդ ժամանակաշրջանը, հասկանում ենք, թե այս կամ այն առարկայի, մասնագիտության տիրապետման համար ինչ նշանակություն ունի գիտելիքներ փոխանցող անձը: Պրոֆեսոր Գ.Ղարիբջանն իր հիմնական պարտականությունը չի համարել միայն գիտելիք փոխանցելը, նա նպաստել է նաև ուսանողների բնավորության, ունակությունների, արժեքային համակարգի ձևավորմանը, ինչն էլ պարարտ հող է ստեղծել նրա սերմանած գիտելիքների ծլարձակման համար: Նրա գրավիչ ու հարուստ, կարծես Միսական աշխարհի աղբյուրներից սկիզբ առնող, այդ աղբյուրներից մեկն էր գուլալ ձայնը, ուսանողների և ընդհանրապես շրջապատի հետ շփվելու մշակույթը նույնպես նպաստել են դրան: Իսկապես՝ դասախոսի, մանկավարժի չափանիշ:

Կ.Լ.Աթոյան: Ինչպե՞ս էր ընկեր Ղարիբջանը նպաստում մեր բնավորության ու արժեքային համակարգի ձևավորմանը: Այսպես, օրինակ՝ դասախոսություններից մեկի ժամանակ նա ինչ-որ բանաձև գրեց գրատախտակին: Հետո, նայելով դրան, ջնջեց տառերից մեկը, որն այնքան էլ պարզ ու գեղեցիկ չէր ստացվել, ու գրեց նորը: Այդ պահին մի քանի ուսանողներ բարձրաձայն ծիծաղեցին: Նա հանգիստ շրջվեց դեպի լսարանը ու ժպիտով ասաց. «Պետք է կարողանալ ներողամիտ լինել: Ներել կարողանալը բնորոշ է ուժեղ մարդկանց»: Ընդամենն այդքանը, ու շարունակեց դասը: Այդ կարճ նախադասությունն ինձ համար ավելի մեծ դաս էր: Դա, ցանկացած պարագայում, միմյանց նկատմամբ ներողամիտ ու հանդուրժող լինելու հորդոր էր, մարդկանց հետ շփվելու մշակույթ:

Ոչ շատ հաճախ, սակայն անդրադառնում էր իր փոքր հայրենիքի՝ Սիսիանի բնաշխարհին, մարդկանց՝ հասարակ ու նշանավոր, ինչպիսին էին Իսրայել Օրին, Նիկողայոս Ադոնցը, Համո Սահյանը... Այդպես՝ բնական ու առանց պարտադրանքի է ձևավորվում մարդու արժեքային համակարգը, սերը դեպի հայրենիքը, ակնածանքն ազգը բարձրացնող նշանավոր մարդկանց հանդեպ: Այդպիսի «համեմունքներով» հարուստ դասախոսություններն ուսանողներին տրամադրում էին ոչ միայն սովորելու, այլև համակողմանի զարգանալու, ուսումնասիրելու սկզբնաղբյուրներ՝ Կ.Մարքս, Ա.Սմիթ...

Գ. Ի. Վարդանյան: Հիշամ եմ, որ առաջին կուրսում քաղաքատնտեսության քննությանը այնքան էլ լավ պատրաստված չէի: Քննության ընթացքում Գ. Ղարիբյանն անընդհատ փորձում էր ուղղորդել, բացահայտել, թե տրամաբանորեն կկարողանամ արդյո՞ք, պատասխանել հարցերին: Հետո իր յուրահատուկ ժպիտով ու ցածր ձայնով ասաց. «Բուռնագյանը (Ղարիբյանի կինը) ասել է, որ սեմինարների ժամանակ ակտիվ ես եղել Ինչու այս հարցին լիարժեք չպատասխանեցիր»: Ես պատճառաբանեցի, թե մինչև ընդունվելը մի քանի ամիս աշխատել եմ՝ ստաժի համար ու հնարավոր է գերհոգնած եմ: Քաղաքատնտեսությունը երրորդ քննությունն էր: Ես արդեն հասցրել էի երկու «բավարար» ստանալ մյուս քննություններից: Այն ժամանակ որոշ դասախոսներ սովորություն ունեին նախքան բարձր գնահատական նշանակելը նայել, թե ինչ ես ստացել նախորդ քննությաններից. թեկուզ մեկ «երեքի» պարագայում դժվար թե «հինգ» նշանակեին: Բայց Ղարիբյանն այդպիսի դասախոսներից չէր, և ես ստացա իմ առաջին «հինգը» համալսարանում, ինչը հոգեբանական առումով դրական ազդեցություն ունեցավ հետագայում: Ու քանի որ այդ «հինգի» մեջ իր ներդրումն ուներ լուսահոգի ընկեր Բուռնագյանը, ապա կցանկանայի մի երկու խոսք ասել նրա մասին: Գայանե Սողոմոնի Բուռնագյանը վարում էր քաղաքատնտեսության սեմինարները: Նա հայ կնոջ կատարյալ կերպար էր. համեստ ու առաքինի, ներքին ինչ-որ խորհրդավորությամբ ու խոր ներաշխարհով: Նա կարողանում էր ուսանողներին գրավել իր ուշադիր վերաբերմունքով, տրամադրում էր սովորելու՝ առանց պարտադրանքի: Ղարիբյան-Բուռնագյան զույգը ներդաշնակ, սիրո հենքով ձևավորված հայկական ընտանիքի օրինակ էր:

Արգասաբեր ուղի է անցել Գրիգոր Ղարիբյանը, կրթել տնտեսագետների մի քանի սերունդ ու այսօր էլ շարունակում է իր փառավոր ուղին՝

սեփական գիտելիքներն ու կյանքի հարուստ փորձը փոխանցելով իր ուսանողներին և կրտսեր գործընկերներին:

*Պրոֆեսոր Գրիգոր Ալեքսանի Ղարիբյանի ուսանողներ՝
Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի ռեկ-
տոր, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Կ. Լ. Աթոյան,
Հայաստանի պետական տնտեսագիտական համալսարանի պրո-
ռեկտոր, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Գ. Ի. Վարդանյան:
2015 թ.*

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻ ԵՎ ԱՄԵՆԱՅՆ ՁԵՐՄՈՒԹՅԱՄԲ....

Ի խորոց սրտի և ամենայն ջերմությամբ ԵՊՀ ռոմանագերմանական բանասիրության ֆակուլտետն իր շնորհավորանքներն է հղում տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Գ.Ա.Ղարիբյանին նրա ծննդյան 85-ամյակի առթիվ:

Հարգարժան պրոֆեսոր,

1954-ից Ձեր աշխատանքային գործունեությունը սկսելով Երևանի պետական համալսարանում՝ անցել եք ամենատարբեր իրադարձություններով լեցուն երկար ու ձիգ ճանապարհ: Դա ճանապարհ էր՝ հագեցած տքնաջան աշխատանքով ու գիտական մեծ ձեռքբերումներով և անսահման ու անդավաճան մվիրումով համալսարանական կրթության կարևոր ու պատվաբեր գործին:

Սիրելի՛ պրոֆեսոր,

Երիտասարդական ավյունով լի ուսուցչի ու գործընկերոջ, խորհրդատուի ու բարեկամի Ձեր մարդկային նկարագիրը մշտապես ընկալվել և այսօր էլ ընդունվում է որպես բազմամյա մասնագիտական հմտություններով օժտված, բազմահարուստ կենսափորձ ունեցող, բացառիկ եռանդի տեր, իմաստուն ու նրբանկատ անձնավորության կերպար, ով օրինակելի է և արժանի բարձր գնահատանքի:

Ձեր ջանքներն ապարդյուն չանցան Երևանի պետական համալսարանում Տնտեսագիտության ֆակուլտետի վերաբացման գործում: Բանի՛-քանի՛ սերունդներ կրթեցիք ու դաստիարակեցիք՝ ուսանողների ու ասպիրանտների մի ամբողջ բանակ, քառասունից ավելի գիտության թեկնածուներ, որոնց, հիրավի, կյանքի ուղեգիր տվեցիք: Ձեր սաներն այսօր բազմաբեղուն գործունեություն են իրականացնում հանրապետության տարբեր ձեռնարկություններում, նախարարություններում, բարձրագույն կրթության ոլորտում, արտերկրի տարբեր համալսարաններում՝ արժանանալով բարձր գնահատականի: Մասնագիտական գիտելիքների հետ մեկտեղ, Դուք նրանց սովորեցրել եք չընկրկել, միշտ առաջ նայել բարի ու գեղեցիկ նպատակներին հետամուտ: Դուք նրանց փոխանցել եք նաև կյանքը սահյանական տողերի իմաստավորմամբ ընկալելու փիլիսոփայությունը, և նրանք երախտապարտ են Ձեզ:

Ռոմանագերմանական բանասիրության ֆակուլտետն առանձնահատուկ երախտագիտությամբ է հիշում Ձեր գործունեության 1990-1991

թվականների փուլը, երբ ԵՊՀ հումանիտար ֆակուլտետների ուսումնական աշխատանքները համակարգող պրոռեկտորի Ձեր՝ հեռու մայրոք բարձունքից կարողացաք կանխորոշել գիտակրթական, հասարակական ու մշակութային գործընթացների համաշխարհային զարգացումների այսօրվա հանգրվանը, կարևորեցիք օտար լեզուների դերը ոչ միայն մեր երկրի ներքին կյանքում, այլև միջազգային գործընթացներում նրա տեղն ու դերը ապահովելու հարցում: Լեզուների իմացությունը կարևորելու Ձեր վճռականությամբ տոգորված Դուք անվարան կանգնեցիք համալսարանի պատվելի ռեկտոր, ակադեմիկոս Մերգել Համբարձումյանի կողքին, և համոզմունքների ու բարի կամքի միավորումը տվեց իր ցանկալի արդյունքը: 1991 թվականի հունիսին Բանասիրական ֆակուլտետի ռոմանագերմանական լեզուների բաժնի հիմքի վրա ստեղծվեց Ռոմանագերմանական բանասիրության ֆակուլտետը, որն այսօր ոչ միայն համալսարանի ամենամեծ ու ընդգրկուն ուսումնական ու գիտական կառույցներից է, այլև նշանակալի համարում ունի ինչպես մեր երկրում, այնպես էլ նրա սահմաններից դուրս: Դուք ուժ ու եռանդ չխնայեցիք Ռոմանագերմանական բանասիրության ֆակուլտետի՝ որպես համալսարանական ինքնուրույն ուսումնագիտական կառույցի հիմնադրման, նաև մի շարք այլ մասնագիտությունների ոլորտում օտար լեզուները կարևորելու գործում:

Մեր թանկագին պրոֆեսոր,

Ձեր բազմափառուստ կենսափորձը, Ձեր իմաստությունը, Ձեր մտքի սթափությունը, հումորի բացառիկ զգացումն ու կենսասեր խառնվածքը Ձեզ սիրելի են դարձնում բոլոր սերունդների համար և թույլ են տալիս մաղթելու Ձեզ երկար տարիների անխռով կյանք, քաջառողջություն ու գիտական նորանոր ձեռքբերումներ, քանզի կարող ուժը միշտ նոր ակնկալիքների է հուսադրում: Եվ թող տանտիքոջ զգացումը Երևանի պետական համալսարանում երբեք ու երբեք չլքի Ձեզ:

*ԵՊՀ ռոմանագերմանական բանասիրության ֆակուլտետի
Դեկան՝ պ.գ.թ., դոցենտ Ս. Ա. Աբրահամյան
Առաջին դեկան՝ մ.գ.թ., դոցենտ Կ. Մ. Կարապետյան
Անգլիական բանասիրության ամբիոնի վարիչ
բ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ,
ՀՀ Գիտության վաստակավոր գործիչ Ս. Բ. Գասպարյան*

ԱՐԳՅՈՒՆԱՎԵՏ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԿԲ-Ի ԵՎ ԵՊՀ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ ԿԱՊԵՐՆ ԸՆԴՀԱՆՎՈՒՄ ԵՆ

Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտության ֆակուլտետը եղել և մնում է ՀՀ բանկային համակարգի, այդ թվում՝ ՀՀ ԿԲ-ի կադրերի համալրման կենտրոն: Ֆակուլտետի և ԿԲ-ի համագործակցության շատ կարևոր ուղղություն է համատեղ գիտահետազոտական գործունեությունը, որը նոր երևույթ է: Մասնավորապես, մասնակցելով ԿԲ-ի կողմից մի շարք թեմաների գծով հայտարարված մրցույթին, ԵՊՀ տնտեսագիտության տնտեսության ամբիոնը շահեց «ՀՀ աշխատուժի շուկայի վերլուծությունը» թեմայով մրցույթը (գիտահետազոտական խմբում ներգրավված են ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Գ. Ղարիբյանը (ղեկավար), դոցենտներ Գ. Եգանյանը, Ա. Համբարձումյանը, Ա. Խառատյանը, Մ. Եղիազարյանը, Ա. Մարտիրոսյանը, Գ. Սիրոյանը և դասախոս Հ.Սկրտչյանը:

Գիտահետազոտական աշխատանքի ավարտից հետո, ամփոփելով արդյունքները՝ ԿԲ-ն, ի դեմս փոխնախագահ Վաչե Գաբրիելյանի, ԵՊՀ ռեկտոր Արամ Սիմոնյանին ուղղված նամակում գոհունակություն հայտնեց ԵՊՀ աշխատանքային խմբի հետ եռամյա արդյունավետ համագործակցության կապակցությամբ: Եվ, հատկապես, աշխատանքային խմբի ղեկավար, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր, ԳԱԱ թղթակից անդամ Գրիգոր Ղարիբյանի կառուցողական և գիտաստեղծագործական մոտեցման առթիվ:

ՀՀ ԿԲ-ի կողմից մրցույթի համար ընտրված «ՀՀ աշխատուժի շուկայի վերլուծությունը» թեման իմաստավորված է: Սակավ ռեսուրսներ ունեցող Հայաստանը հարուստ է հիմնականում մարդկային կապիտալային ռեսուրսով, բարձր որակավորման աշխատուժով, որն ունի գիտելիքների զարգացման և կուտակման անսահմանափակ հնարավորություններ:

Հետազոտությունը «ՀՀ աշխատուժի շուկայի վերլուծությունը» վերնագրով 200 էջ ծավալով առանձին գրքով 2010 թ. տպագրվել է:

ՀՀ կենտրոնական բանկի պատվերով, պրոֆ. Գ. Ա. Ղարիբյանի գիտական ղեկավարությամբ, ԵՊՀ-ի տնտեսագիտության ֆակուլտետի տարբեր ամբիոնների հինգ դասախոսների մասնակցությամբ (դոցենտ

Գ. Եզանյան, դոց. Ա. Համբարձումյան, դոց Կ. Ավետիսյան, դոց. Մ. Եղիազարյան և դաս. Հ.Սկրտչյան) հետազոտվեց «ՀՀ մարդկային կապիտալը և նրա կորուստների կանխման հիմնախնդիրները» թեման, որը 2013 թ. հունվարին ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից դրական գնահատականով ընդունվել է:

ՀՀ կենտրոնական բանկի թեմատիկայով և պատվերներով չեն սահմանափակվում Գ.Ղարիբջանի գիտական հետազոտությունները: Այսպես, Տնտեսագիտության տեսության ամբիոնի բազայի վրա, մյուս ամբիոնների դասախոսների մասնակցությամբ (պրոֆ. Հ.Սարգսյան, պրոֆ. Հ.Մարգարյանյան, դոցենտներ Ա.Խառատյան, Ա.Համբարձումյան, Մ.Եղիազարյան, Ն.Քոչինյան, դասախոս Հ.Սկրտչյան) պրոֆ. Գ.Ա.Ղարիբջանի գիտական ղեկավարությամբ, պրոֆ. Հ.Լ.Սարգսյանի գիտական խորհրդատվությամբ, պետական բյուջեի ֆինանսավորմամբ իրականացվեց «Հարստության և եկամուտների բևեռացման առանձնահատկությունները և կարգավորման հիմնախնդիրները Հայաստանի Հանրապետության անցումային տնտեսությունում» թեման, որը 2013 թ. առանձին գրքույկով հրատարակվել է:

Ավելին, 2011 թ. ֆակուլտետի դոց. Ա.Հակոբջանյանի հեղինակությամբ, պրոֆ. Գ.Ղարիբջանը հրատարակել է «Բաշխման և վերաբաշխման հարաբերությունները ՀՀ անցումային տնտեսությունում» ուսումնասիրությունը: Չեմ ուզում թվարկել հրատարակված նրա հոդվածները և իր ղեկավարությամբ պաշտպանված ատենախոսությունները: Տարբեր ամբիոնների համատեղ ուժերով գիտական հետազոտություններն ավելի արդյունավետ են, նպաստում են նաև դասախոսների գիտական մակարդակների բարձրացմանը, լրացուցիչ վարձատրությանը և ԵՊՀ-ի եկամուտների, թեկուզ փոքր, ավելացմանը:

Ահա 85-ամյա մեր հոբելյարի վերջին 7-8 տարիների գիտական հետազոտությունների արդյունքները: Դա 85-ամյա հոբելյարի փայլուն հաշվետվությունն ու նրա արդյունավետ աշխատանքի կենդանի վկայությունն են:

Ա. Առաքելյան

*Տնտեսագիտության մեջ մաթեմատիկական
մոդելավորման ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր*

ՄԵՐ ՍԻՐԵԼԻ ՂԱՐԻՔՅԱՆ ԳՐԻՇԱՆ

Երբ առիթ է լինում Սիսիանում թվարկել մեր անվանի հայրենակիցներին, առաջիններից մեկը հիշում են նրան՝ մեր Ղարիբյան Գրիշային... Հիշում են ոչ միայն քիչ թե շատ ծանոթ լինելով նրա անցած բեղմնավոր ուղուն, ծանրակշիռ գիտական ժառանգությանը, մանկավարժական գործունեությանը, այլև գիտեցալով հոգու ամբողջ թելերով հայրենի եզերքին կապված ու նվիրյալ նրա մարդկային էությունը, մարդ, որի կրծքի տակ մինչ օրս մանուկ հոտաղի պարգությունն ու մաքրությունն է, հայրենի սար ու ձորի վեհությունն ու տիեզերական անչափելի խորությունը...

ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր, Հայաստանի Հանրապետության գիտության վաստակավոր գործիչ, 60 տարուց ավելի Երևանի պետական համալսարանում մի շարք պատասխանատու պաշտոններ վարած մեր հայրենակից Գրիգորի Ալեքսանդրի Ղարիբյանն այս տարվա մայիսի 25-ին դառնամ է 85 տարեկան:

Զնայած 1946 թվից Գրիգորի Ալեքսանդրովիչը սովորել, ապրում ու աշխատում է Երևանում, սակայն մինչ օրս անբաժան է Սիսիանից: Սյունիքն իր կյանքով, ուրախությաններով ու դժվարությաններով արտացոլված է նրա հողվածներում և գրքերում: Նրա սիրտն իսկապես տրոփում է հայրենի եզերքին ու մարդկանց ճանաչելի դարձնելու, իր երկրամասի յուրաքանչյուր մեծ ու փոքր իրադարձությունը բոլորի սեփականությունը դարձնելու պարտավորվածությամբ, որի մասին են վկայում անվանի գիտնականի բազմաթիվ հրապարակումները: Այսպես, դեռևս 1974 թ. «Երևանի համալսարան» շաբաթաթերթի մարտի 2-ի համարում լույս տեսավ պրոֆ. Ղարիբյանի «Խոշորագույն գիտնականը և քաղաքացին» ծավալուն հոդվածը՝ նվիրված մեր հայրենակից ԽՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի ակադեմիկոս, հասարակական-քաղաքական գործիչ Անուշավան Աղաֆոնի Արգումանյանի ծննդյան 70-ամյակին: 1987 թ. «Սիսիան-տեղեկատու-ուղեցույց» Հ.Առաքելյանի հեղինակած գրքում Հրանտ Մաթևոսյանի, Համո Սահյանի, Սոս Սարգսյանի և Վահագն Դավթյանի «խոսքերի» շարքում, տեղ գտավ նաև Գրիգորի Ալեքսանդրովիչի խոսքը «Իմ Սիսական աշխարհը» խորագրով: «Ազգ» թերթի 2010 թ. մայիսի 15-ի համարում, ակադեմիկոս Յու.Մուվարյանի հեղինակությամբ, լույս տեսավ ականավոր գիտնական և հասարակական-քաղաքական գործիչ Մ.Ադունցի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված ծավալուն հոդված, իսկ «Հայաստանի Հանրապետություն» թերթի 2010 թ. հոկտեմ-

բերի 13-ի համարում «Ամեն գույնը մի զինվոր» հոդվածը նվիրված էր մեր հայրենակից, ՀՀ ժողովրդական նկարիչ Ջ.Խաչատրյանի ՀՀ Ազգային պատկերասրահում բացված նկարների հորելյանական ցուցահանդեսին: «Ազգ» թերթի 2012 թ. սեպտեմբերի 12-ի համարում լույս տեսավ «Սյունիքի զարգացման մասին» քննական-վերլուծական հոդվածը: Չլինելով գրականագետ, բայց հոգով ու սրտով կլանած լինելով Համո Սահյանի սքանչելի պոեզիայով, մեծամուն բանաստեղծի 100-ամյակին «Սյունաց երկիր» թերթի 2014 թ. ապրիլի 8-ի համարում տպագրվեց «Ինչ որ գրել է՝ անկեղծ է գրել, սրտով է գրել» հրաշալի հոդվածը, իսկ 2007 թ. «Հաստատանի Հանրապետություն» թերթի ապրիլի 18-ի համարում ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Մուրադ Հասարթյանի հեղինակությամբ «Նորօրյա ոսկեծեռնիկ» հոդվածը՝ նվիրված մեր հայրենակից, տաղանդաշատ ճարտարապետ Բաղդասար Արզումանյանին: Վերջապես՝ «Սյունաց երկիր» թերթի 2011թ. դեկտեմբերի 14-ի համարում տպագրվեց «Մեծարենք մեր մեծերից յուրաքանչյուրին» հոդվածը՝ նվիրված մեծամուն պատմաբան և բյուզանդագետ Նիկողայոս Ադոնցի ծննդյան 140 ամյակին:

Թվարկված հրապարակումները և ընդհանրապես նրա մշտական ուշադրությունն իր հայրենակիցների նկատմամբ վկա են այն բանին, որ Սյունիքն իր բովանդակ կյանքով, ձեռքբերումներով և չլուծված խնդիրներով անբաժան է նրա կյանքից: Չնայած իր պատկառելի տարիքին, Գրիգորի Ղարիբյանն ամեն կերպ ձգտում է ամմասն չմնալ հայրենի Սիսիանում կազմակերպվող կարևոր միջոցառումներից, շատ հաճախ ինքը դառնում դրա նախաձեռնողը՝ իր հետ Սիսիան բերելով հարազատ եզերքի հոգսերով ապրող իր հայրենակիցներին, հանրապետության գիտության, մշակույթի երևելիներին: Սյունիքն էլ այդ մեծ նվիրումը և ուշադրությունը երախտագիտությամբ վերադարձնում է Մեծարգո պրոֆեսորին: 2010 թ. նոյեմբերի 27-ին Սիսիան քաղաքի Համո Սահյանի անվան վերաբացված կենտրոնում մեծ շուքով նշվեց անվանի գիտնականի 80-ամյակը: Ավելացնեմ, որ այդ օրը Սյունիքի մարզպետը Գրիգորի Ղարիբյանին շնորհեց «Պատվավոր Սյունեցի» բարձր կոչումը, իսկ Սիսիանի քաղաքապետարանը նրան արժանացրեց պատվոգրի:

Սիսիանը միշտ սիրում և սպասում է իր արժանավոր զավակին՝ Գրիգորի Ղարիբյանին:

*Ա. Մ. Հակոբջանյան
Սիսիան քաղաքի քաղաքապետ, 1989*

ՄԻՐՎԱԾ ԸՆԿԵՐ

Մեր ընկերը, սյունեցին ու մեծամուն գիտնականը՝ Գրիգոր Ղարիբյանը, Ծղուկի միջնադարյան համբավի ոսկեշղթայի մի հիապանջ օղակն է մերօրյա կյանքում:

Հայրենասերն ու տնտեսագետը, նվիրյալն ու հավատավորը տարիներ ի վեր ապրում է իր երկրի, իր գյուղի, քաղաքի, հարագատի ու անձանոթի հոգսով ու տխրությամբ, հույսով ու ձեռքբերումներով:

Այդօրինակ ապրումներն ու ստեղծագործական աշխատանքը բնորոշ է եղել նաև իր հայրենակիցներին՝ ճարտարագետ Բաղդասար Արզումանյանին, քանդակագործ Արտաշես Հովսեփյանին, գեղանկարիչ Ջաքար Խաչատրյանին և այլոց:

Համեմայնդեալս, մեր ճանաչյալների մեջ չի գտնվի որևէ մեկը, ով ձգտել է գիտության ու կրթության և չի արժանացել Գրիգոր Ղարիբյանի ուշադրությանն ու աջակցությանը:

Դեռ անցյալ դարի 70-ականներից իր և համախոհների ուժերն ուղղորդել է մասնավորապես Սյունիքի տնտեսության հեռանկարներին ու զարգացման խնդիրներին, տնտեսագիտական իր ողջ հմտությունն է փոխանցել հետևորդներին՝ նոր սերնդի գիտնականներին:

Իսկ ինչպիսի՜ սեղանապետ է, մեր ավանդույթների փայլուն գիտակ ու հացերեց, լեզվի ու մշակույթի պահպանման հավատավոր:

ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի թղթակից անդամ մեր Գրիգոր Ղարիբյանն ավանդապաշտ հայ է, մեր ազգագրության ու ամենայն հնավանդի համբերատար փոխանցող:

Գրիգոր Ղարիբյանի հետ ճանապարհ անցնելը մի ակնթարթ է, խաչմերուկների անբաժան հրապույր, որով և խաչակնքվում է մեր վաղեմի ընկերությունն ու բարեկամությունը, մեր հարգանքն ու սերը միմյանց նկատմամբ:

Քիչ է լավ խոսքեր գրելը Գրիգորի մասին, Ղարիբյանի հետ պետք է կյանք ապրել, շարունակվել նրա ընկերության բարեշնորհումով ու հավատալ, որ նրա ամեն մի իմաստնացած օրը հավասարապես բաշխվում է թե՛ սյունյաց աշխարհի լուսարացներին, և թե՛ մեզ՝ իր լավ ու վատ օրերի անբաժան ընկերներին:

*Յուրի Ջավադյան
Փարավոն Միրզոյան
Գագիկ Ոսկանյան*

ՀՈՐԵԼՅԱՆՆԵՐԸ ԼԱՎ ԱՌԻԹ ԵՆ, ՈՐ....

Ասում են հորեյանները լավ առիթ են, հորեյարի անցած ճանապարհին արժևորելու, գնահատելու, իմաստավորելու համար:

Մեր հայրենակից ՀԳ ԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր, ԵՊՀ տնտեսագիտության տնտեսության ամբիոնի պատվավոր վարիչ, «Մովսես Խորենացի» մեդալակիր, ՀՀ վարչապետի և ՀՀ նախագահի շնորհակալագրերի արժանացած Գրիգոր Ալեքսանի Դարիբյանի ծննդյան 80-ամյակը նմանօրինակ լավ առիթներից էր նաև հայրենի եզերքում նրան մեծարելու, գիտության ու կրթության մեծ երախտավորի անցած ճանապարհին արժևորելու և նրա մեծարման հանդիսությունը Սիսիանի հիմնանորոգված մշակույթի տան դռնբացեքին հաճելիորեն զուգակցելու:

Երկու հոգևոր իրադարձություն՝ մեկը մյուսին լրացնող, մեկը մյուսով արժևորվող, մեկը մյուսով խորհրդանշական:

Թեև նշանավոր գիտնականի ծննդյան 80-ամյակը հավուր պատշաճի նշվել է ԵՊՀ-ում, ուր կյանքի և աշխատանքային գործունեության 60 տարին է անցկացրել գիտնականը, բայց, ինչպես գիտնականին և մեծ մարդուն է յուրահատուկ, նա անկեղծորեն խոստովանեց, որ կյանքի 80 տարիների մեջ առաջին անգամն է իր ծննդյան օրը նշվում այսքան շատ սիսիանցիների հետ, սիսիանցիների մեջ ու սիսիանցիների կողքին, ինչից նաև մարդկայնորեն շոյվել և հուզվել էր:

Միայն այն փաստը, որ մեծ գիտնականի 80-ամյակը նրա հետ հայրենի եզերքում նշելու էր եկել սիսիանյան ծագման գիտնականների, մշակույթի, արվեստի, հասարակական կյանքի հանրահայտ գործիչների պատվարժան ու ներկայանալի մի բանակ, վերստին վկայում էր Գրիշա Դարիբյանի մեծ հեղինակության, մեծերով շրջապատվածության, գնահատված լինելու մասին:

Շնորհավորանքի և ողջերթի իրենց խոսքերում գրեթե բոլոր ելույթ ունեցողները հիմնանորոգված մշակույթի տան բացման և մեծ գիտնականի մեծարման հանդիսության համադրումը գնահատեցին որպես գիտության և մշակույթի նորօրյա արժևորում, հույս հայտնելով, որ այն շարունակություն ունեցող նախադեպ ու առօրյա կղաճնա ոչ միայն սիսիանյան հանրային կյանքում:

Քաղաքի երաժշտական դպրոցի ուսմասվար Գայանե Վարդանյանը

նշեց, որ «Աշխարհի ամենագունեղ կապերը ստեղծում է մշակույթը, նրա համար չկա ո՛չ լեզու ո՛չ հայրենիք», իսկ նմանօրինակ հանդիսությունները հատկապես իրենց՝ մշակույթի աշխատողների համար համարեց կրկնակի տոն, նորաբաց մշակույթի տան բեմահարթակը՝ դեպի ավելի մեծ բեմեր տանող ուղի:

Տնտեսագիտական համալսարանի ռեկտոր Յուրի Սուվարյանը, ով ավելի քան 50 տարի ճանաչում է Գրիշա Ղարիբջանին, նշեց, որ «Այս իմաստուն մարդը, որ ավելի քան 100 գիտական աշխատանքների հեղինակ է, որ կյանքում շատ պարզևների է արժանացել, բազում ձեռքբերումների ու նվաճումների համար է հուզվել, երբեք այսքան հուզված ու խռովված չի եղել, որովհետև երբ խոսում է Սիսիանի մասին, հուզվում է մեծին վայել հուզմունքով»:

Իր ողջույնի և շնորհավորանքի խոսքը Ազգային պատկերասրահի տնօրեն Փարավոն Միրզոյանը համեմեց իր մանկության անմոռաց հիշողություններով, երբ 50 տարի առաջ այս նույն մշակույթի տուն էին գալիս՝ գտնելու մանկության ոսկե հեքիաթը: Կարևորելով մշակույթի դերը, ամենից առաջ նա կարևորեց ստեղծագործ մարդուն, նրա կատարած լավ գործերը՝ մասնավորաբար հիշելով մեր մեկ ուրիշ հայրենակցին՝ Զաքար Խաչատրյանին, ով Գրիշա Ղարիբջանի հետ միասին սովորել է գեղանկարչություն՝ Թերլեմեզյանի անվան ուսումնարանում:

ԵՊՀ ռեկտոր Արամ Սիմոնյանը, որ 25 տարուց ավելի աշխատում է Գրիշա Ղարիբջանի հետ, նրան ներկայացրեց ոչ միայն որպես ուսուցիչ և դասախոս, ոչ միայն որպես մեծանուն գիտնական, այլև՝ զարմանալի մարդ, ով քայլել գիտի ժամանակի հետ: Նրա նկարագրի մեծագույն ու յուրատիպ բնորոշիչ համարեց այն, որ երբ այն տարիներին շատերը հանապազօրյա հացի խնդիրն էին լուծում, Գրիշա Ղարիբջանը պատկառելի տարիքում, աշակերտի և ուսանողի խանդավառությամբ ու ջերմ եռանդով Հայաստանի ամերիկյան համալսարանում աշխարհի առաջադեմ գիտնականներին ու փիլիսոփաներին էր ուսումնասիրում՝ ոչ միայն ժամանակից ետ չմնալու, այլև ժամանակին համընթաց քայլելու համար:

Այսպես մեծարվելու, ծննդյան 80-ամյակը այս շուքով ու հանդիսավորությամբ նշելու, իր մեծ բանաստեղծ Համո Սահյանի անունը կրող մշակույթի տան դռնբացեքն իր ծննդյան 80-ամյակով պատվելու արարողությունից խորապես հուզված գիտնականի շնորհակալական խոսքը սոսկ երախտապարտի ու հոբելյարի խոսք չէր, այլ՝ գիտնականի, մտա-

վորականի, երկրի, ազգի, Սիսիանի ճակատագրով մտահոգ, դրա համար տագնապող, իմաստուն ու մտածող մարդու խոսք:

Հոտաղից մաճկալ դարձած, մաճկալից՝ գյուղի ամենամախրված երեխան, որովհետև ինքը լավ էր սովորում, իսկ գյուղում սիրում էին լավ սովորողին, բորիսովկացի Ալեքսանի տղայի հանրապետության ամենաճանաչված գիտնականներից մեկի՝ նրա անցած ճանապարհը իմաստության բացառիկ մի դաս է, ու իր դասախոսություններից բացի նրա ապրած կյանքը նույնպես ուսուցանող է, դաստիարակող, վարակող ու ներշնչող: Գիտնականի և գիտության երախտավորի մտահոգությամբ Գրիշա Ղարիբյանը նշեց, որ եկել է ոչ թե դժգոհելու, այլ ահազանգելու, որ աշխարհն այսօր գիտության աշխարհ է, մարդկային կապիտալի ամենաուժեղ պաշարը գիտությունն է և Սիսիանը, որ հռչակավոր շատ մարդիկ է տվել հայ ազգին, իրավունք չունի ետ մնալ: «Սիսիանի համար ուժեղ դպրոցը և ուժեղ աշակերտը հրամայական պահանջ է», ահազանգեց նա, միաժամանակ մտահոգություն հայտնելով, որ վերջին տարիներին ԵՊՀ-ի տնտեսագիտական ֆակուլտետում նվազել է սիսիանցի ուսանողների թիվը, ինչն իրեն խորապես տխրեցնում է:

Ծննդյան 80-ամյակի առիթով Երևանում մեծ գիտնականի հետ մեր հանդիպման ժամանակ Գրիշա Ղարիբյանն այլևայլ հարցերի շարքում նշեց, որ պետություն չունենալու պարագայում մեր ազգի հազարամյա գոյության հիմքը եղել է ավանդական հայ գյուղը և հայ ընտանիքը, հայ մշակույթը, ու ցավ հայտնեց, որ այսօր այս երեքն էլ խաթարվում են, բայց գիտնականի և իմաստուն մարդու լավատեսությամբ հավելեց, որ ազգի գեներ առողջ է և հայ տեսակի ոսկե երակը չի ամլանա:

Կյանքում շատ բան տեսած և շատ դժվարաթյուններ հաղթահարած, մեծ գիտնականին հարիր գրեթե բոլոր պարզկներին արժանացած ու վաստակած Գրիշա Ղարիբյանը ամենաձանր ու ցավալի դառնությունը կյանքում համարեց ապերախտությունը և 80-ամյա իր բարձրունքից հորդորեց ապերախտ չլինել՝ իր կենսափիլիսոփայությունը բանաձևելով իր մեծ բարեկամ և մտերիմ Համո Սահյանի բանաստեղծական կենսափիլիսոփայությամբ:

Հ.Գ.: Հանդիսությունից հետո մեզ մոտեցավ գեղեցկադեմ մի հայուհի՝ Արգիմե Սահակյանը, և բավականին հուզված ասաց, որ մեծ գիտնականի ծննդավայր Բորիսովկա - Ծղուկից նույնպես պատմիրականություն էր եկել մեծ հայրենակցին շնորհավորելու և իր ուղերձն էր բերել ասելու, որ

որքան Գրիշա Ղարիբջանն է իր բոլոր հաջողությունների հիմքը համարում իր ծննդավայր Բորիսովկան և նրա մաքուր ակունքները, նույնքան էլ Ծղուկն է հպարտ նման հայրենակից ունենալու համար, և թախանձագին խնդրեց ուղերձը մեծ հայրենակցին հաղորդել գոնե քերթի միջոցով:

Արևիկա Ամիրյան

«Որորան»

28/12/2010թ.

№ 13(110)

ՕՐՀՆՎԱԾ, ՍՈՒՐԲ ԸՆՏԱՆԻՔ

Գրիշա Ղարիբյանին մանկուց որդեգրած նրա հոր հորեղբայրներ Ալեքսան հայրիկը և եղբայրը մահանում են մինչև նրա համալսարանն ավարտելը: Գյուղը համոզված էր, որ նրա տարեց մայրիկները կմնան գյուղում, անօգնական և առանց խնամքի: Սակայն համալսարանն ավարտած և նոր ընտանիք կազմած Գրիգորի Ալեքսանդրովիչը, չնայած բնակարանային և նյութական ոչ բարվոք պայմաններին, ի զարմանս բոլորի և ի պատիվ իրեն, և հատկապես Երևանում ծնված ու բարեկեցիկ կյանքով ապրած լուսահոգի չքնաղ Գայանե Սողոմոնովնայի, մայրիկներին բերեցին Երևան, երկար տարիներ իրենց խաղաղ տանը պահեցին և արժանավայել պատվով հանձնեցին մայր հողին: Եթե ուրիշ ոչինչ արած չլիներ, այդքանը բավական էր, որ այդ ընտանիքը դառնար պաշտամունք:

Գ.Ղարիբյանի նախաձեռնությամբ, իր մտերիմ բարեկամ անվանի ճարտարապետ Բաղդասար Արզումանյանի նախագծով գյուղում կառուցվեց Բորիսովկայից հայրենական պատերազմում զոհված 70 զինվորների հուշարձան-կոթողը, որի վրա փորագրված է նաև իր երկու եղբայրների անունները: Ամեն տարի Գրիգորի Ալեքսանդրովիչն ընտանիքով այցելում է ծնողների շիրիմներին և զոհված զինվորների հուշարձանին՝ հիշատակի և հարգանքի պարտք է մատուցում օրինակ ծառայելով շատերին:

Սյունիքը և հատկապես Բորիսովկա (Ծղուկ) գյուղը հպարտ է մարդկային բարձր որակներ ունեցող իր հայրենակցի համար և մաղթում է նրան երկար ու երկար տարիների կյանք:

*Ալբերտ Գևորգյան,
մանկության ընկեր*

ՄԵԾ ՈւՍՈՒՑՉԱՊԵՏ

Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտության ֆակուլտետում է իր կյանքի գլխակոր՝ գիտության ուղին է սկսել պրոֆեսոր Գ. Ղարիբյանը, ով ոչ միայն անվանի դասախոս է, այլև մեծ ուսուցչապետ: Բազմազան և բազմաթիվ պրոֆեսորը թեև տարիքով ամենաավագն է ֆակուլտետում, սակայն վստահորեն կարող էմ ասել՝ հոգով ամենաերիտասարդը:

Որպես Տնտեսագիտության ֆակուլտետի ուսանող՝ ցանկանամ եմ հայտնել Ձեզ իմ երախտագիտությունը ոչ միայն ստացած գիտելիքների, այլև առաջին կուրսում քաղած «մեծ դասի» համար, այն է՝ «երբեք մի կորցրու գիտելիքներ ստանալու քեզ ընձեռնված հնարավորությունը, այն կարող է միակը լինել...»:

*Մագդա Մարկոսյան
Տնտեսագիտության ֆակուլտետի
ՈւՆ նախագահ
ԵՊՀ, «Երևանի համալսարան» մայիս, 2005 թ.*

ԱՄԵՆ ԻՆՉ ՀԱՆՈՒՆ ՈՒՍԱՆՈՂԻ

Ուսումնառության չորս տարիների ընթացքում մենք շատ ուսանելի բաներ տեսանք և սովորեցինք Չեզնից, ամեն ինչ՝ հանուն ուսանողի, մեր մեծարգո դեկան և սիրելի դասախոս: Մեծ է Ձեր դերը ֆակուլտետի նորովի կայացման գործում, որով մեզ հնարավորություն տրվեց ստանալու այնպիսի բարձր մակարդակի տնտեսագիտական կրթություն, որ մեր վկայագիրը հարգի է անգամ Լոնդոնի տնտեսագիտության բարձրագույն դպրոցում: Չեզ երախտապարտ ենք այն բարենպաստ միջավայրի համար, որ Ձեր կողմից ստեղծված է ֆակուլտետում:

Բայց այսօր մենք ուզում ենք Չեզ շնորհակալություն հայտնել ոչ միայն այդ ամենի համար, այլև մենք Չեզ երախտապարտ ենք այն արդարացի հովանավորության համար, որ միշտ ցուցաբերել էք մեր հանդեպ, ամեն ինչ արել եք՝ ինչպես և հանուն ուսանողի: Դուք ֆակուլտետում լավ ավանդույթներ եք հիմնել, որոնք հուսով ենք, կպահպանվեն:

*Նիկողայոս Վարդապետյան
Տնտեսագիտության ֆակուլտետի
2000թ. գերագանցիկ շրջանավարտ
ԵՊՀ «Երևանի համալսարան», հուլիս, 2000 թ.*

ԵՊՀ-Ն ԵՎ ԱՐՑԱԽՅԱՆ ԳՈՅԱՄԱՐՏԸ

2011թ. հունիսի 24-ին ԵՊՀ գիտական խորհրդի նիստերի դահլիճում 90-ամյա համալսարանը մեկ անգամ ևս խոնարհվեց Արցախյան հերոսամարտում զոհված ուսանողների և դասախոսների հիշատակի առաջ: Ռեկտոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Արամ Սիմոնյանը ընդգծեց, որ Արցախյան գոյամարտում ԵՊՀ-ն յուրատեսակ կենտրոն էր, որը և՛ պայքարել գիտեր, և՛ պայքարը ղեկավարել: ԵՊՀ-ն հաստատապես իր ուրույն դերն ունեցավ մեր նորանկախ պետության ստեղծման գործում: Հիշատակի այդ օրվա կապակցությամբ «artcakhtoday.com» կայքը արձանագրում է «Այն գերլարված օրերին բուռի ռեկտոր, ԽՍՀՄ ԳԽ պատգամավոր Ս.Ա.Համբարձումյանը Մոսկվայում մեր մյուս հայ պատգամավորների հետ պաշտպանում էր Փոքր Սիերի պես ըմբոստացած Արցախի իրավունքները: **Բուռի փաստացի ղեկավարը պրոռեկտոր Գրիգոր Ղարիբյանն էր, որն իր մարդկային և պրոֆեսիոնալ բարձր որակներով նպաստել է համալսարանի եռացող կյանքի կայուն ընթացքին**»: Այո, պրոռեկտոր Գ.Ղարիբյանը 1989-1990 թթ. ԵՊՀ-ի ռեկտորին փոխարինողն էր: Նրա ստորագրություններով են Մոսկվա՝ կուսակցական և պետական մարմիններին ուղարկվել Երևանի պետական համալսարանի՝ Արցախի անկախացումը պահանջող բազմաթիվ որոշումները, նամակները և հեռագրերը:

Ազգային բանակի ստեղծման ու ձևավորման գործին իր նվիրումը բերեց նաև Երևանի պետական համալսարանը: **Այդ նպատակով ռեկտոր Սերգեյ Համբարձումյանի գլխավորությամբ ստեղծվեց հատուկ հանձնաժողով, որի նախագահի տեղակալ նշանակվեց պրոռեկտոր Գրիգոր Ղարիբյանը**, հանձնաժողովի անդամներ դարձան համալսարանի կուսկոմիտեի քարտուղար Յուրի Սկրտումյանը, հայ ժողովրդի պատմության ամբիոնի վարիչ, ակադեմիկոս Լենդրուշ Խուրշուդյանը, արիկոմիտեի նախագահ Հովհաննես Մկրտչյանը, պրոֆեսոր Գարեգին Փանոսյանը, դոցենտներ Ֆրիկ Մելիք-Աղամյանը, Նորայր Գալստյանը: Ֆիզիկայի ֆակուլտետի ընդհանուր ֆիզիկայի ամբիոնի լաբորատորիայի վարիչ Միսակ Մարտիրոսյանը (ազատամարտիկների համար նա հայթայթել էր 5000-ից ավելի զինվորական անձրևանոց և ձուլել էր գնդակներ):

Արցախի ազատագրության պայքարին մասնակցել է համալսարանի, կարելի է ասել, պրոֆեսորադասախոսական ողջ կազմը և ամբողջ

ուսանողությունը: Տողերիս հեղինակը, օրինակ, երկար ու ձիգ տարիներ պաշտպանության բանակի հրամանատարի տեղակալն էր արտաքին կապերի գծով և կարողացավ հայթայթել և Արցախ տեղափոխել ռադիոկապի խիստ անհրաժեշտ միջոցներ, ինչպես նաև զրահաբաճկոններ, հանդերձանք ու այլ պարագաներ:

1989 թվականին, մեր քաղաքական դիմակայության ծանր մի ժամանակում, ստեղծվեց «Անկախություն» մարտական ջոկատը, որի հրամանատարն էր ԵՊՀ գիտական աշխատող Լեոնիդ Ազգալոյանը, մի բացառիկ պայծառ, անձնուրաց և խորապես հայրենասեր անձնավորություն: Եվ, երբ մի օր քաղաքական ինչ-ինչ ուժեր հրաժարվեցին ջոկատի ծառայություններից, **համալսարանի հատուկ հանձնաժողովը ստանձնեց մարտական ջոկատի, ինչպես նաև Սիսիանի Վուրգ Ոսկանյանի զորամիավորման շեփուքները՝** ապահովելով սննդամթերքով, հագուստով, սատարելով նրանց զենքի ու զինամթերքի հայթայթման ու ձեռք բերման հարցերում:

Հենց այդ ջոկատն էլ հետագայում դարձավ մեր ազգային բանակի հիմնակորիզը: Լեոնիդ Ազգալոյանը մասնագիտությամբ ֆիզիկոս էր, չունեց նազմական կրթություն: Սակայն նա ի ծնե օժտված էր անուրանալի նազմական ձիրքով ու տաղանդով, մարդկանց կազմակերպելու, իմի բերելու, մարտական շունչ և ոգի ներարկելու զարմանալի կարողությամբ:

Համալսարանի հատուկ հանձնաժողովը զգալի աշխատանք է կատարել «Ազատագրական բանակը» հանդերձավորելու և զինելու առումով: Եթե մեկ առ մեկ թվարկեմ, թե հանձնաժողովը որքան հագուստ և սննդամթերք է հայթայթել բանակի համար, որքան զնդակ ու կոտորակ, տարբեր տրամաչափի քանի հարյուր արկ, քանի տասնյակ հազար փամփուշտ, որքան հակատանկային մոմակ և նազմական ինչ տեխնիկա է ձեռք բերել, կստացվի մի վիթխարի ցուցակ:

Համալսարանի գիտական պոտենցիալի և լաբորատորիաների ջանքերով մեծ ծավալի աշխատանք էր կատարվում զենքի նոր տեսակների արտադրության ուղղությամբ: Այսպես, «Ալազանի» հակակարկտային գլխիկը փոխարինվեց մարտական գլխիկով և դրա **փորձարկումը պրոռեկտոր Գ.Ղարիբյանի անմիջական մասնակցությամբ տեղի ունեցավ Սիսիանի Շողուկ գյուղի ձորում՝** դրական արդյունքներով:

Ես ակնմատեսն ու վկան եմ եղել, ինչպես նաև նախաձեռնողն այն մասնակցության, որն ունեցել է Արևելագիտության ֆակուլտետը Արցա-

խի ազատագրական պայքարի գործին: Մեր ուսանողները հազարավոր գուլպա ու գլխարկ են գործել մեր ազատամարտիկների համար:

Տողերիս հեղինակն էլ իր համեստ լուման է բերել Արցախի ազատագրությանը՝ հայթայթելով մարտիկների համար կապի խիստ կարևոր, գեր-ժամանակակից միջոցներ, որպիսիք այդ ժամանակ չունեի հակառակորդը:

Ազատագրական պատերազմին համալսարանականների անձնուրաց մասնակցությունը, անմնացորդ նվիրումի հազարավոր փաստերը, վերը հիշված դրվագները (իսկ դրանց թիվը շատ-շատ է) առանձնակի հպարտությամբ են լցնում համալսարանականների սրտերը՝ նրանց տալով պատվախնդրության զգացում:

Գուրգեն Մելիքյան
ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետի դեկան, պրոֆեսոր
«Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթը,
02/10/2014

Համալսարանական 70-ամյա իմ գործունեությունը միայն պարզևստ-
րումներով ու ծափերով չի անցել: Առնչվել եմ բազմաթիվ անարդարու-
թյունների և ստացել դաժան հարվածներ: Որպես ասածիս կոնկրետա-
ցում, մեջբերեմ «Երևանի համալսարան» թերթի թղթակցի հարցերի պա-
տասխանները:

**Թղթակից - Պարոն Ղարիբյան, որպես կայացած երջանիկ մարդ,
ու՞մ կառանձնացնեիք Ձեր հաջողություններում:**

- Ամենից առաջ ծնողներիս, գյուղի դպրոցին և, իհարկե, հիմնակա-
նում Երևանի պետական համալսարանին՝ քաղաքատնտեսության ամ-
բիոնի վարիչ լուսահոգի պրոֆեսոր Զ.Գ.Բաշինջադյանին, պրոֆեսորներ
Ս.Ա.Բադալյանին, Մ.Հ.Արոնցին, Հ.Թումանյանին, ռեկտորներ, ակադե-
միկոսներ Մ.Գ.Ներսիսյանին, Ս.Ա.Համբարձումյանին, Ռ.Մ.Մարտիրո-
սյանին և ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Ա.Հ.Սիմոնյանին: Արդարացի լի-
նելու և ապերախտ չդառնալու համար, պարտավոր եմ հատուկ ընդգծել
ակադեմիկոս Ս.Ա.Համբարձումյանի մեծ դերը:

Ի վերջո, իմ կյանքի բոլոր հաջողություններում, հիրավի մեծ էր կնոջս՝
Գայանե Սողոմոնի Բուռնագյանի դերը, ով անտրտունջ տարել է մեր ըն-
տանիքի բոլոր դժվարությունները:

**- Ո՞րն եք համարում Երևանի պետական համալսարանում Ձեր լու-
ծած ամենամեծ հարցը:**

- 1984 թվականին Տնտեսագիտության ֆակուլտետի վերաբացումը,
ինչը, ցավոք, այսօր համարյա մոռացվել է:

- Որո՞նք են Ձեր կյանքի չգրված մռայլ էջերը:

- **Առաջինը՝** 1938 թվականին հայրիկիս Գորիսի բանտում մեկ տարի
բանտարկելը: **Երկրորդ՝** իմ ամենամեծ ցավը Հայրենական պատերազ-
մում եղբայրներիս՝ Երվանդի և Հայկազի զոհվելը: **Երրորդը՝** ղոկտորա-
կան ատենախոսության հաստատման չորս տարվա ձգձգումը: Այդ
տարիներում տնտեսագիտության գծով պաշտպանված և չորս և ավելի
տարիներ չհաստատված հինգ ատենախոսությունները հաստատվեցին
միայն այն բանից հետո, երբ ԽՍՀՄ ԲՈՀ-ի պլենումի հայաստանյան
ակադեմիկոս Ա.Առաքելյանը ազատվեց զբաղեցրած պաշտոնից և նրա
տեղը նշանակվեց ԽՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի ակադեմիկոս,
լուսահոգի Ստեփան Սիտարյանը: **Չորրորդը,** երբ ԵՊՀ ուսումնական
աշխատանքների գծով պրոռեկտորի պաշտոնի համար ռեկտորի կողմից

ներկայացվեց իմ թեկնածությունը, Մոսկվայից մեր կենտկոմը ստացավ խիստ բացասական կարծիք 1977 թ. ռուսերենով լույս տեսած մենագրության մասին: Ընդ որում, ոչ միայն մերժվում էր պրոռեկտոր դառնալու իմ թեկնածությունը, այլև պահանջվում էր հետ վերցնել ինձ շնորհված տնտեսագիտության դոկտորի գիտական աստիճանը: Ութ ամիս տևեցին այդ քննարկումները, և միայն Մոսկվայի “Экономические науки” հեղինակավոր ամսագրում քննադատվող գրքիս մասին հրատարակված նշանավոր գիտնականների բարձր կարծիքից հետո, հնարավոր դարձավ մերկացնել այդ ծանր զրպարտությունները, և ՀՀ Կենտկոմի քարտուղար, լուսահոգի Կ.Դեմիրճյանը ստորագրեց հրաման: **Հինգերորդ՝ 1997 թ. ՀՀ Գիտությունների Ազգային Ակադեմիայի ակադեմիկոսի համար հայտարարված ընտրության արդյունքում իմ ստացած ձայների կեղծումը (ինը քվեաթերթ՝ անվավեր) և չընտրվելը: Դիմեցի այն ժամանակ ՀՀ ԳԱԱ նախագահ, ակադեմիկոս Ֆադեյ Սարգսյանին: Քվեաթերթիկները ստուգման ուղարկեց ՀՀ Ազգային անվտանգության կոմիտե: 15 օրից ՀՀ Ազգային անվտանգության կոմիտեն հայտնեց, որ ձայները հաշվելու ժամանակ կեղծվել են: Նախագահը ինձ խնդրեց այդ մասին չբարձրաձայնեմ: Եվ այդպես ավարտվեց: Այդ բոլորին տեղյակ էր ակադեմիկոս Վ.Լ. Բարխուդարյանը, հասկանալի է նաև ՀՀ Ազգային անվտանգության կոմիտեն:**

ԸՆԹԵՐՑԵԼՈՎ ԱՅՍ ԳԻՐՔԸ....

(խմբագրի վերջաբանը)

Գրքում ութսունհինգամյա մի մտավորականի վավերական կենսագրությունն է, Երևանի պետական համալսարանում վաթսուամյա գործունեությունը, որն անմիջաբար առնչվում է հայ իրականության՝ խորհրդրային վերջին մի քանի տասնամյակների ու անկախության շրջանի անցուդարձերի հետ: Լավ է, որ այս կամ այն իրադարձությանը հորելյարի՝ ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր, համալսարանի երկարամյա դասախոս, կուսակցական կոմիտեի քարտուղար, պրոռեկտոր, տնտեսագիտության ամբիոնի վարիչ, ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ Գրիգոր Ղարիբյանի մասնակցությունը, նրա իրոք գնահատելի գործունեությունն իրարից անկախ հավաստում են ականատես տարբեր ժամանակակիցներ ու գործընկերներ, վաստակաշատ ու անվանի մարդիկ:

Ուրեմն՝ ոչինչ հորինված չէ այստեղ, ոչինչ չի հակասում կենսական ճշմարտությանը:

Գրքի բաժիններում ընդգրկված նյութերը տարաբնույթ են՝ սկսած Ամենայն Հայոց Վեհափառ Վազգեն Առաջինի օրհնությունից մինչև ակադ. Գր.Ղարիբյանի ինքնակենսագրությունը, նրա մասին ականավոր գիտնականների ու արվեստի գործիչների, ավագ ու կոստեր գործընկերների, մտերիմների բնութագրական խոսքերը, նրա սաների՝ իրենց ուսուցչի գիտամանկավարժական գործունեության արժևորումները, իր՝ Գր.Ղարիբյանի բնորոշումները իր ուսուցիչներին ու բարերարներին, մեծավաստակ ու անվանի գիտնականներին: Սյունեցի լինելով՝ նա սերտորեն կապված է նրա հող ու ջրին, անկրկնելի բնությանն ու մարդկանց, մանավանդ հայրենակից նշանավոր գիտնականներին:

Ինքս Գր.Ղարիբյանին անձամբ ճանաչել եմ ուսանողական տարիներից՝ 1964-65 թվականներից, երբ նա Տնտեսագիտության ֆակուլտետի քաղաքատնտեսության ամբիոնի եռանդուն ու մեծ ապագա խոստացող երիտասարդ դասախոս էր՝ այն ժամանակվա ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետի դեկան Կ.Կարազյանի և ուրիշ գործընկերների կանխատեսումներով ու հավաստումներով:

Թեև նա ժամանակին քաղաքատնտեսություն էր դասավանդում մաս Հայ բանասիրության ֆակուլտետում ու ինձ անձամբ դաս չի տվել, բայց

ուսանողները դասախոսների մասին սովորաբար ամեն ինչ են իմանում ի լրո: Գիտեինք, օրինակ, որ կյանքը այնքան էլ բարեհաճ չի եղել գեղանկարչական լուրջ հակումներ ունեցող պատանու հանդեպ, և նա Փ.Թերլենեզյանի անվան գեղարվեստի տեխնիկումից հետո է եկել ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետ, դժվարություններն ու խոչընդոտները աշխատասիրությամբ, սեփական ուժերով հաղթահարած անհատականություն է, գիտամանկավարժական ոլորտի մեծ նվիրյալ, որ ասելիք ու անելիք ունի:

Տարիների ընթացքում հաստատվեցին բոլոր կանխատեսումները:

Գր.Ղարիբջանը, իր գիտահետազոտական նվաճումները հաջողությամբ զուգակցելով մանկավարժական գործունեությանը, դարձավ բուհական ուսումնական գործընթացի եռանդուն ու երևելի կազմակերպիչներից մեկը, ԵՊՀ կուսկոմիտեի քարտուղար, ուսումնական աշխատանքների համակարգող պրոռեկտոր, ընտրվեց Հայաստանի ԳԱԱ թղթակից անդամ:

Գործունեության ողջ ընթացքում նա պահեց սերտ կապը ուսանող երիտասարդության, հանրապետության գիտական մտավորականության, մշակույթի անվանի գործիչների հետ ու երբեք չնռռացավ իր ուսուցիչներին և այն բարի մարդկանց, ովքեր կողմնորոշիչ ու սատար եղան իր դժվարին վերելքի ճանապարհին: Մերն ու հարգանքը փոխադարձ էր, որովհետև նա գործում էր արդար ողջամտությամբ և խորհրդային գաղափարախոսության պայմաններում էլ միշտ բարձր պահեց հայ մարդու և մտավորականի ազգային բարձր նկարագիրը, ինքն էլ վճռական դրական դեր խաղաց շատերիս ճակատագրում:

Լինելով ուսումնական և գիտական ոլորտների հմուտ ղեկավար՝ նա ոչ միայն մասնագիտական նախանձախնդրությամբ մաքառել է համալսարանական կրթության ու գիտության որակի բարձրացման համար, այլև համալսարանի թե՛ պրոռեկտորի, թե՛ կուսակցական կոմիտեի քարտուղարի պաշտոններում ամենաբարդ ու կնճռոտ խնդիրներին էլ կարողացել է տալ ողջամիտ ու արդարացի լուծում, որովհետև խոր կենսաճանաչողությամբ պաշտոնեականին միշտ համադրում էր մարդկայինն ու ազգայինը: Դա առանձնապես երևաց արցախյան շարժման ու համաժողովրդական պայքարի՝ և մեզ պարտադրված պատերազմի օրերին: Երևանի պետական համալսարանը ոչ միայն գաղափարական-քաղաքական տեսակետից էր պահանջում Արցախի ազատագրումն ու վերա-

միավորումը Հայաստանին, այլև գործնական խնդիրներ էր լուծում հայոց բանակը զինելու և հանդերձավորելու, մեր ռազմական ներուժը տեխնիկական նոր միջոցներով համալրելու ուղղությամբ: Պատահական չէ, որ հենց Գր.Ղարիբյանի ծննդավայրում՝ Սիսիանի Ծղուկ գյուղի ձորում պետք է իրականացվեին համալսարանի լաբորատորիաներում կարկտաբեր ամպերը ցրող «Ալազան» հրթիռային համակարգի փոխարկված մարտագլխիկով զինատեսակի փորձարկումները:

Չպետք է անտեսել այն հանգամանքը, որ Գր.Ղարիբյանի հայրենասիրական վարքագծում որոշակի դեր ունեին նրա համակողմանի զարգացումն ու արվեստի բարձր ճաշակը, մանավանդ հայ գրականության, հայոց պատմության ու մշակույթի խոր իմացությունն ու անձնական մտերմությունն իր մեծ հայրենակցի՝ մեր ժամանակների իմաստուն քնարերգու, պաշտելի բանաստեղծ Համո Սահյանի հետ: Իմ գրքերից մեկը՝ «Հովհաննես Ծիրագ, գիրք Ա» մենագրությունը, նրան նվիրել եմ հետևյալ ընծայագրով. «Ակադեմիկոս Գրիգոր Ղարիբյանին՝ պայծառ ու լուսամիտ մտավորականին, որին ճանաչել եմ շուրջ կես դար և համոզվել, որ նա գիտական բարդագույն խնդիրներին միշտ համադրել է հայոց երգն ու բանաստեղծությունը և մանավանդ պաշտելի Համո Սահյանի պոեզիան:

Իմ ճակատագրում խաղացած վճռական դերի ու նրա հրաշալի գոյության համար երախտագիտությամբ ու լավագույն մաղթանքներով՝ Սամվել Մուրադյան: 27.09.2012»:

Գրքի նյութերը աներկբա վկայում են, որ Գր. Ղարիբյանը սիրված ու փնտրված ընկեր է, ընտանիքի օրինակելի հայր ու ամուսին: Խառնվածքով ու բնավորությամբ ևս օրինակելի է, պարտաճանաչ, պահանջկոտ, նպատակասլաց ու հետևողական: Բարոյակամային այս բարձր որակները նա դրսևորել է ողջ գործունեության ընթացքում: Սակայն, այս ամենով հանդերձ, քաղաքական տեսակետից առանձնապես վտանգավոր ժամանակներում աղետները կանխելու զգուշավորություն ու ողջամտություն պետք է ունենար ԵՊՀ ղեկավարությունը, այլապես ցանկացած վրիպում կարող էր դառնալ ճակատագրական: Համատարած անգրագիտության վերացման դարաշրջանում մեր ազգային պատմությունն ու մշակութային արժեքները կեղծելով և ծախելով պրոֆեսոր դարձած ու պաշտոնական դիրքերի հասած ոմանք անգամ 1970-80-ական թվականներին ազգային զարթոնքի ամեն մի դրսևորում և խորհրդային հնացած կադապարներից ամեն գաղափարական շեղում համարում էին նացիո-

նալիզմի արտահայտություն: Եվ այն ժամանակ, երբ փոստային հեռագրի 1 բառն ընդամենը 3 կոպեկ էր, 103 ռուբլի արժողությամբ հեռագիր էին հղում Մոսկվա, թե՛ համալսարանում իբր նացիոնալիզմ կա, և ազգայնական, դաշնակցական խմբեր են գործում: Այս իրավիճակում ի՞նչ կարող էին անել ռեկտորը, կոսկովիտեի քարտուղարար Գր.Ղարիբջանը, երբ հարկադրված էր վերին պահանջով քննել ականավոր պատմաբան ակադեմիկոս Լենդրուշ Խուրշուդյանի, մեր մեծանուն բանաստեղծ Պարույր Սևակի և արձակագիր ու հրապարակախոս Վարդգես Պետրոսյանի ստեղծագործություններում «նացիոնալիզմի դրսևորումներն ու հարուցիչները», որ իբր «հայտնաբերել» ու մատնանշել էին խորհրդային պետությանն առավել «հավատարիմ» ձևացող պնդաճակատները, ովքեր ոչ ավել ոչ պակաս սպառնում էին «Մոսկվայով...»:

Իմ սերունդը լավ է հիշում, որ ամոթալի այդ հարցը քննող Գր.Ղարիբջանն իր գլխավորած հանձնաժողովով Խ.Բադալյանին ու մյուս զրպարտիչներին խիզախորեն տվեց արժանի հակահարված և ազնիվ մտավորականներին ու համալսարանը փրկեց անհիմն ու վտանգավոր մեղադրանքներից:

Գր.Ղարիբջանի հայրենանվեր ու բովանդակալից կյանքի ուղին հարուստ է այսպիսի լուսավոր էջերով ու դրվագներով: Խմբագրի հայացքով ընթերցելով՝ նկատել եմ, որ դրանց մի մասն է միայն հիշատակվում ու լուսաբանվում այս գրքում, գիրք, որը հայ արժանավոր ու վաստակաշատ մտավորականի իմաստալից կյանքի ճշմարիտ պատմությունն է:

Արևշատություն նրան, և թող արդյունավոր լինեն նաև հետագա տարիները:

*Սամվել Մուրադյան
բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
ԵՊՀ հայ գրականության ամբիոնի վարիչ,
ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ*

*ԵՊՀ-ի ռեկտոր, ակադեմիկոս Ս.Համբարձումյանի աշխատասենյակում:
Աջից շախ՝ պրոֆեսոր, ակադեմիկոս Մ.Դավթյան, ԳԱԱ քրթակից անդամ, պրո-
ֆեսոր Գ.Ղարիբջյան, ռեկտոր, ակադեմիկոս Ս.Համբարձումյան, Ռուսական քա-
նասիրության ֆակուլտետի դեկան, ակադեմիկոս Լ.Մկրտչյան, 1985 թ.:*

*Չախից աջ՝ ակադեմիկոսներ Ս.Համբարձումյանը և Վ.Բարխուդարյանը,
Գ.Ղարիբջյանի 80-ամյակին:*

Աջից շախ՝ Հ. Մկրտչյան, ռեկտոր, ակադեմիկոս Ս. Համբարձումյան, պրոռեկտոր, պրոֆ. Լ. Մնացականյան, պրոռեկտոր, դոցենր Լ. Եսայան, Իրավաբանական ֆակուլտետի դեկան, դոցենր Ա. Լալայան, պրոռեկտոր, պրոֆ. Գ. Ղարիբյան:

Վ. Սարոյանը Երևանի պետական համալսարանում, 1978 թ.:

ՀՀ ԳԱԱ նախագահ, ակադեմիկոս Ռ. Մարտիրոսյանը Գ. Ղարիբյանի 80-ամյակին, նրան պարգևատրում է Վ. Համբարձումյանի անվան հուշամեդալով, 2010 թ.:

ՀՀ ԳԱԱ քղբակից անդամ, ԵՊՀ ռեկտոր Ա. Սիմոնյանը Գ. Ղարիբյանի 80-ամյակին, նրան պարգևատրում է ԵՊՀ-ի երկրորդ ոսկյա հուշամեդալով, 2010 թ.:

ԵՊՀ քաղաքապետության ամբիոնի դասախոսները ամբիոնի վարիչ, պրոֆ. Ջ. Գ. Բաշինջաղյանի հետ: Չախից աջ նստած են՝ Գ. Բոռնազյան, Ա. Գրիգորյան, պրոֆ. Ջ. Գ. Բաշինջաղյան, Վ. Սահակյան: Կանգնած են՝ Վ. Օրդուխանյան, Ի. Խլղաթյան, Գ. Ղարիբյան, 1965 թ.:

ԵՊՀ փնտհազիրության ֆակուլտետի դասախոսներ:
Աջից չախ նստած են՝ Գ. Ղարիբյան, Լ. Թամազյան, Հ. Հովակիմյան: Կանգնած են՝ Վ. Հովակիմյան, Ս. Մելիքյան, Գ. Նազարյան, Հ. Ֆահրադյան, Ռ. Չոբանյան, 1962 թ.:

Դասախոսություն, 2000 թ.:

*Գ. Ղարիբյանը ԵՊՀ Կրկերեսագիտության ֆակուլտետի գերազանցիկ
շրջանավարտների հետ, 2000 թ.:*

*Գրիգոր Ղարիբջան
1963 թ.*

*Գայանե Բուռնազյան (կինը)
1954 թ.*

*Գ. Ղարիբջանը թոռների հետ:
Նստած է Գրիգորը, կանգնած են աջից չախ՝ Դավիթը և Սուրենը, 1998 թ.:*

ՄԱՍ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԳԵՂԱՆԿԱՐՉՈՒԹՅԱՆԸ.
83 ՏԱՐԵԿԱՆՈՒՄ. 65 ՏԱՐԻՆԵՐԻ ԸՆԴՀԱՏՈՒՄԻՑ

ԳՐԻԳՈՐ ՂԱՐԻՔՅԱՆԻ 85-ԱՄՅԱԿ ՆՅԱՆՔԻ ԶԳՐՎԱԾ ԷՋԵՐԻՑ

Իմ բարեկամ Գրիգոր Ղարիբջանի մասին շատ է գրվել ու էլի կգրվի: Սակայն ոչինչ չի գրվել նրա գեղանկարչական շնորհքի մասին:

Գ.Ղարիբջանը մեր գյուղի դպրոցի գերազանցիկ աշակերտներից էր: Նա օժտված էր նաև լավ նկարելու ունակությամբ: Քանի որ սովորում էինք Հայրենական պատերազմի տարիներին, դպրոցներում աշակերտներին հայրենասեր դաստիարակելու նպատակով ցուցադրվում էին նշանավոր գորավարների՝ հատկապես հայ հերոս գեներալների դիմանկարներ, որոնք սիրով նկարում էր Գրիգորը: Հենց դա էլ հիմք դարձավ նրա ուսման շարունակմանը Երևանի Փ.Թերլեմեզյանի անվան նկարչական ուսումնարանում: Սակայն ավարտական 3-րդ կուրսում, կառավորության որոշմամբ, ուսումնարանում ուսման տևողությունը երեքից դարձավ հինգ տարի, ինչը Գրիգորի համար նյութական բնույթի լուրջ խնդիրներ ստեղծեց, և նա 1948 թ. կեսերից զուգահեռ սովորեց ու ավարտեց Երևանի կայսրանի երեկոյան բաներիտ միջնակարգ դպրոցը՝ նպատակ ունենալով կրթությունը շարունակել Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտում «Ճարտարապետություն» մասնագիտությամբ: Սակայն հանգամանքների բերումով Գ. Ղարիբջանն ընդունվեց Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտության ֆակուլտետ, որը ոչ մի առնչություն չունեց գեղանկարչության հետ, և նա շուրջ 65 տարի չգրադվեց իր սիրած նկարչությամբ:

Իր մտերիմ ընկեր, ՀՀ ժողովրդական նկարիչ Ջաքար Ավագի Խաչատրյանի հորդորներով՝ 2013 թ. Գրիգոր Ղարիբջանը նկարեց երկու նկար՝ «Դաշտային ծաղիկներ», որոնք վերատպված են սույն գրքում: Արդյունքում, Ջաքար Ավագովիչը և ես զարմացած ու գոհ էինք, որ 65 տարիների ընդմիջումից հետո մեր ընկերը նկարելը չի մոռացել: Մնում է ցանկանալ, որ Գրիգորն առաջիկայում ավելի շատ զբաղվի գեղանկարչությամբ:

*Գեորգի Բաղդասարյան՝
ԽՍՀՄ նկարիչների
միության անդամ, պրոֆեսոր,
ՀՀ Գեղարվեստի պետական ակադեմիայի
քանդակի ամբիոնի վարիչ
«Գրիգոր Ղարիբջան-85», Երևան, 2015*

Գեղանկարչությանը վերադառնալը լուսահոգի տիկնոջս՝ Գայանե Սողոմոնովնայի երազանքն էր: Սակայն ուսումնական և գիտական աշխատանքների մեծ ծանրաբեռնվածությունն ձգձգում էր խոստումիս կատարումը: 2011 թ. նրա հանկարծակի մահը ինձ հանգիստ չէր տալիս, չկատարեցի նրա խնդրանքը: Այդ զգացումն ինձ տանջում էր: Դրան գումարվեց իմ մանկության ընկեր, Հայաստանի Հանրապետության Ժողովրդական նկարիչ պրոֆ. Ջաքար Խաչատրյանի հորդորները:

Հայրենական պատերազմում ստացած վերքերը բուժելուց հետո Ջաքար Ավագովիչն ընդունվեց Երևանի երաժշտական ուսումնարան: Ես սովորում էի Փանոս Թերլեմեզյանի անվան նկարչական ուսումնարանում: 1947 թ. աշնանը հանդիպեցինք և իմացա, որ հանրակացարանի վարձը մոծելու հնարավորություն չունենալու պատճառով պատրաստվում է վերադառնալ Սիսիան: Իմ խորհրդով տեղափոխվեց նկարչական ուսումնարան, քանի որ հանրակացարանն այստեղ անվճար էր: Հետագայում իր կենսագրականում գրեց. «Ստացվեց այնպես, որ կամա թե ակամա նկարչի իմ մասնագիտությունն ընտրեց ընկերս՝ Գրիգոր Ղարիբյանը: Եթե նրան չհանդիպեի, ինչ կկատարվեր ինձ հետ, միայն աստված գիտի»: Ավարտեց Սանկտ Պետերբուրգի Ռեպինի անվան գեղանկարչության և քանդակագործության ակադեմիան: Այնտեղ սովորեցին նաև եղբայրը՝ Արտաշես Հովսեփյանը և իր սանը՝ Փարավոն Միրզոյանը: Բոլորն էլ դարձան Հայաստանի Հանրապետության Ժողովրդական նկարիչներ:

Ջաքար Ավագովիչը շատ գործնական դեր խաղաց 65 տարվա ընդմիջումից հետո, 83 տարեկան հասակում ինձ վերադարձրեց գեղանկարչություն: Երկու ամիս իր արվեստանոցում, իր դեկավարությամբ սկսեցի նկարել: Դա նրա մեծ նվերն էր ինձ: Աստված թող միշտ լուսավոր պահի այդ բարի ու հրաշք մարդու հոգին:

Ինչ վերաբերում է Հովհաննես Շարամբեյանի անվան Ժողովրդական ստեղծագործության կենտրոնում ցուցահանդեսի կազմակերպմանը, շնորհիակալ եմ ՀՀ Ժողովրդական նկարիչ պրոֆ. Փարավոն Միրզոյանին, ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետի դեկան պրոֆ. Հայկ Սարգսյանին և Հ.Շարամբեյանի անվան ստեղծագործության կենտրոնի տնօրեն, բանաստեղծ Հ.Հովեյանին գաղափարը ողջունելու և ամեն հարցում սատարելու համար:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ՀՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՇԱՐԱՄԲԵԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԺՈՂՈՎՐԳԱԿԱՆ
ՍՏԵՂՃԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Վերադարձ գեղանկարչությանը

(65 տարվա ընդմիջումից)

*Յուզահանդեպը նվիրված է կնոջս՝
Գայանե Բուռնազյանի հիշատակին*

2016

Գայանե Սողոմոնի Բուռնազյան (Գ. Ղարիբյանի կինը)

ԵՊՀ-ի դասախոս (1930-2011):

*Իմ բոլոր հաջողություններում առանձնապես մեծ էր Գայանեի դերը,
ով անարբությունը տարել է մեր ընկերների դժվարությունները:*

ԳՐԻԳՈՐ ՂԱՐԻԲՅԱՆԻ ԳԵՂԱՆԿԱՐՆԵՐԸ

ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի թղթակից անդամ, ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Երևանի պետական համալսարանի տեսական և ընդհանուր տնտեսագիտության ամբիոնի պատվավոր վարիչ Գրիգոր Ալեքսանի Ղարիբյանին մոտիկից ճանաչողները միշտ իմացել են նրա արվեստի նկատմամբ ունեցած սիրո և իր սերնդակից հայ նկարիչների հետ ունեցած մտերմության մասին: Իսկ նրա կենսագրությանը ծանոթ բարեկամները գիտեն, որ, մինչև համալսարան ընդունվելը՝ նա երկուսուկես տարի գեղանկարչություն է սովորել Երևանի Փ.Թերլեմեզյանի անվան նկարչական ուսումնարանում: Սակայն ավարտական երրորդ կուրսում, կառավարության որոշմամբ, ուսումնարանում ուսման տևողությունը երեքից դարձավ հինգ տարի, արվեստասեր երիտասարդի համար նյութական խնդիրներ ստեղծելով, և նա 1948 թ. կեսերից զուգահեռ սովորեց ու ավարտեց Երևանի կայսրանի երեկոյան բաներիտ միջնակարգ դպրոցը՝ նպատակադրվելով կրթությունը շարունակել Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտում «Ճարտարապետություն» մասնագիտությամբ: Սակայն հանգամանքների բերումով նա ընդունվեց Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտության ֆակուլտետ և հետագայում դարձավ անվանի տնտեսագետ:

Գրիգոր Ղարիբյանի մտերիմներին հայտնի է, որ երիտասարդական տարիներից սկսած նա սեփական բնակարանի պատերը զարդարել է վրձնի բազմաթիվ անվանի վարպետների՝ իր ընկերների նկարներով, իսկ գրադարաններում տեղ են գտել աշխարհի օտար և հայ հռչակավոր արվեստագետներին նվիրված ալբոմներն ու գրքերը: Այդուհանդերձ, բոլորի համար անակնկալ եղավ այն փաստը, որ վերջին երեք տարիների ընթացքում նա կրկին իր ձեռքն է առել վրձինը և ստեղծել երեք տասնյակ գեղանկարներ: Դրանք մեծ մասամբ նատյուրմորտներ են, մի քանի բնանկարներ և մինչև իսկ երեք ընդօրինակություն Հովհաննես Ավագովսկու ծովանկարներից ու մեկ ընդօրինակություն իր մանկության ընկեր, ՀՀ ժողովրդական նկարիչ Ջաքար Խաչատրյանի ոչ այնքան հայտնի պատկերից:

Նայում ես Գրիգոր Ղարիբյանի գեղանկարչական այդ գործերին ու հասկանում, որ վեց տասնամյակից ավելի նրա հոգում անթելված

ՀՀ ժողովրդական նկարիչ, պրոֆ. Զարար Խաչատրյանի արվեստանոցում, 2013 թ.:

ՀՀ ժողովրդական նկարիչ, պրոֆ. Փարավոն Միրզոյանի արվեստանոցում, 2014 թ.:

Իր մանկության ընկեր ՀՀ Ժողովրդական նկարիչ, տաղանդավոր քանդակագործ Արտաշես Հովսեփյանի հետ, նրա «Ալեքսանդր Թամանյան» հրաշք հուշարձանի մոտ, 2010 թ.:

*ՀՀ վաստակավոր նկարիչներ Աշոտ Մելքոնյանի և Ռ. Արոյանի հետ,
Ֆրեզնո, 2000 թ.:*

ՀՀ վաստակավոր նկարիչ Վաղարշակ Սարգսյանի արվեստանոցում, 1988 թ.:

Գ.ՂԱՐԻԲՅԱՆԻ ԳԵՂԱՆԿԱՐՆԵՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԵՍԸ

2016 թ. հոկտեմբերի 26-ին կայացած Գրիգոր Ղարիբյանի գեղանկարների ցուցահանդեսում, որը տեղի ունեցավ Հովհաննես Շարամբեյանի ժողովրդական ստեղծագործության կենտրոնում, մասնակցեցին մեծ թվով մտավորականներ Երևանի պետական համալսարանից, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայից, Խ.Աբովյանի անվան մանկավարժական համալսարանից, ինչպես նաև հեղինակի բարեկամներն ու ընկերները:

Չախից աջ՝ Երևանի պետական համալսարանի պրոռեկտոր ակադեմիկոս Գեղամ Գևորգյան, Երևանի պետական համալսարանի ռեկտոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Արամ Միմոնյան, մանկավարժական համալսարանի պրոֆ. Մաքսիմ Սարգսյան և քանդակագործ Միսակ Մելքոնյան:

Ձախից աջ՝ Արարատ Աղասյան, ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ քերական անդամ, ՀՀ ժողովրդական նկարիչ պրոֆ. Ջաքար Խաչատրյան, պրոֆ. Գ. Ղարիբյան, 2016 թ.:

Ձախից աջ՝ ՀՀ ժողովրդական նկարիչ, պրոֆ. Փարավոն Միրզոյան, կենտրոնի տնօրեն, քանաստեղծ Հ.Հովհան, 2016 թ.:

*Չախից աջ՝ պրոֆ. Գ. Ղարիբյան, պրոֆ. Լ. Չուբասզյան,
քահանա (հյուր արարերկրից):*

*Չախից աջ՝ քահանա (հյուր արարերկրից), քանաստեղծ Հ. Հովկյան,
պրոֆ. Հ. Սարգսյան, դոց. Ա. Բոչինյան:*

Չախից աջ՝ դոցենոր Յու. Զավադյան, պրոֆ. Գ. Բաղդասարյան, Խ. Ա. մանկավարժական համալսարանի պրոռեկտոր, պրոֆ. Մ. Մելիք-Բախչյան, ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի ղեկան, պրոֆ. Էդ. Մինասյան:

Ակադեմիկոս Կառլեն Գրիգորի Ադամյան, Սյունիք, «Փռված ժայռեր» (2016 թ.) նկարը դիտելիս:

Տնտեսագիտության տեսության և միջազգային հարաբերությունների ամբիոնի
դոցենտ Մարգարիտա Եղիազարյան:

Ծոռան՝ Ալեն Դարիբյանի և հարսի՝ Նանայի հետ:

*Մյունխի, Որտորանի 1880 թ.Թանգյանների կառուցած
կամուրջը նկարելիս, 2014 թ.:*

ՏՆՏԵՍԱԳԵՏ ԳԻՏՆԱԿԱՆԻ ԳԵՂԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Տասնամյակների արեղծագործական ընդմիջումից հետո

Օրերս Հովհաննես Շարամբեյանի անվան ժողովրդական ստեղծագործության կենտրոնում բացվել էր Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտության տնտեսական ամբիոնի պատվավոր վարիչ, ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Գրիգոր Ղարիբյանի գեղանկարչական աշխատանքների՝ «Վերադարձ գեղանկարչությանը» խորագրով անհատական ցուցահանդեսը, որը գիտնականը նվիրել էր իր լուսահոգի տիկնոջ՝ Գայանե Բուռնազյանի հիշատակին:

Այս «արտասովոր» պատկերահանդեսի հյուրերի թվում էին ԵՊՀ ռեկտոր Արամ Սիմոնյանը, պրոռեկտոր Գեղամ Գևորգյանը, ԵՊՀ տարբեր ֆակուլտետների դեկաններ, դասախոսներ, ուսանողներ, բազմաթիվ այլ համալսարանականներ, ինչպես նաև ՀՀ ԳԱԱ ներկայացուցիչները՝ ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական գիտությունների ակադեմիկոս-քարտուղար Յուրի Սուվարյանի գլխավորությամբ:

Վերջում բոլորին շնորհակալություն հայտնեց Գրիգոր Ղարիբյանը՝ համալսարանին նվիրելով Չարենցի հատընտիր գրքով նատյուրմորտը, որը զարդարում է համալսարանի պատմության թանգարանը:

Ներկայացված 20-ից ավելի գեղանկարները վերլուծվեցին և դրականորեն արժևորվեցին պրոֆ. Լևոն Չուբասզյանի և իմ ծավալուն ելույթներում, ինչպես նաև ՀՀ ժողովրդական նկարիչներ, պրոֆ. Զաքար Խաչատրյանի, Փարավոն Սիրգոյանի, Գետիկ Բաղդասարյանի ու բանաստեղծ Հովիկ Հովեյանի ջերմ գնահատականներում: Ամփոփիչ ելույթ ունեցավ ԵՊՀ ռեկտոր Արամ Սիմոնյանը և պատասխանեց բոլորին հուզող այն հարցին, թե 65 տարի նկարչությունից հեռանալուց հետո 85 տարեկանում Գրիգոր Ղարիբյանը ինչպես վերադարձավ դրան և այսօր մեր դատին ներկայացրեց այդ ուշագրավ ցուցահանդեսը: Նա ընդգծեց. «65 տարվա լուրջությունը կտրեղու համար հզոր ցնցում էր պետք, որն, իմ կարծիքով, տիկին Գայանեի մահն էր և նկարելու միջոցով նրա հետ մտովի երկխոսությունը»:

Գ.Ղարիբյանը ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ է, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր: Ավելի քան

60 տարի աշխատում է Երևանի պետական համալսարանում, գլխավորել է ԵՊՀ «տնտեսագիտության տեսության» ամբիոնը, եղել է ԵՊՀ կուսակցական կոմիտեի երկրորդ քարտուղար, ԵՊՀ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր և այլն: Ուստի ճանաչված անուն է համալսարանական կրթության բնագավառում: Նրա ղեկավարությամբ շուրջ 50 թեկնածուական և դոկտորական ատենախոսություններ են պաշտպանվել: Տասնամյակներ շարունակ, մինչև այսօր էլ, նա ԵՊՀ-ում գործող գիտական աստիճանավորման «Տնտեսագիտության» 015 մասնագիտական խորհրդի նախագահն է:

Այս ամենը հաշվի առնելով՝ հասկանալի է դառնում, թե ինչու գիտնականի գեղանկարների ցուցահանդեսը զարմացրեց շատերին: Այնուամենայնիվ, դա ինչ-որ առումով օրինաչափ է և ահա թե ինչու: Սյունիքը պատմականորեն եղել է հայ ժողովրդի գիտակրթական և մշակութային կարևոր ու արդյունավետ կենտրոններից մեկը: Դրա փայլուն վկայությունը Տաթևի համալսարանն է: XX դարում միայն Սիսիանը տվել է գիտության և մշակույթի այնպիսի մեծեր, ինչպիսիք են՝ Նիկողայոս Ադունցը, Համո Սահյանը, ճարտարապետ Բաղդասար Արզումանյանը, շարժական մանրաքանդակի աշխարհահռչակ վարպետ Էդուարդ Տեր-Ղազարյանը և ուրիշներ:

Գր.Ղարիբյանը նկարել սկսել է 4-րդ դասարանից՝ հայրենի Սյունիքի Բորիսովկա (այժմ Ծղուկ) գյուղում: Պատահական չէ, որ 1946 թ. ընդունվեց Երևանի Փ.Թերլեմեզյանի անվան նկարչական ուսումնարան: Սակայն ավարտական 3-րդ կուրսում ուսման տևողությունը 3-ից 5 տարի դառնալու պատճառով թողեց ուսումնարանը, ավարտեց Երևանի կայարանի երեկոյան բաներիտ դպրոցը և 1949 թ. ընդունվեց ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետ:

Ու թեև վեցուկես տասնամյակ չէր նկարում, սակայն չկտրվեց գեղարվեստի աշխարհից: Նա մշտապես կապված է եղել նկարչությանն ու երաժշտությանը: Ունի նշանավոր նկարիչների, այդ թվում՝ իր բարեկամ անվանի նկարիչների նկարներ, գործերի ալբոմներ ու գրքեր:

2013 թ. իր մանկության ընկերոջ՝ Ջաքար Խաչատրյանի հորդորներով Գ.Ղարիբյանը սկսեց նկարել, ինչի արդյունքը ցուցահանդեսում ներկայացված կտավներն են: Նա հիմնականում նկարում է մատյուրմորտներ և բնանկարներ: Դրանք հետաքրքիր ու կերպարվեստի գողորիկ ստեղծագործություններ են, որոնցից յուրաքանչյուրը յուրովի է ընկալվում: Իր

արվեստում գիտնականը, բնականաբար, բարդ խնդիրներ չի դրել, այլ նկարել է այն, ինչ իրեն դուր է եկել ու շոյել աչքը:

Արդեն 70 տարի է, ինչ Գ.Ղարիբջանը ապրում է Երևանում: Սակայն այդ յոթ տասնամյակներում անբաժան է իր «փոքր հայրենիքից»՝ Սյունիքից: 1967 թ. շրջկոմի քարտուղար Հենգել Առաքելյանի գլխավորությամբ կազմվեց և հրատարակվեց «Սիսիան. տեղեկատու ուղեցույց» գիրքը: Դրանում տպագրված են Համո Սահյանի, Հրանտ Մաթևոսյանի, Սոս Սարգսյանի, Վահագն Դավթյանի գողտրիկ հոդվածները և Գ. Ղարիբջանի մեկ էջանոց հոդվածը: «Ամեն մարդու ծննդավայրը իր բնաշխարհով ու մարդկանցով, ապրելակերպով նրա համար մնում է որպես անկրկնելի հեքիաթ: Այդպիսին էր ինձ համար Բորիսովկան: Այդ փոքր գյուղը բնորոշվում էր անսահման բարությանը, ոչ ոք մենակ չէր: Հիշում եմ, որ հարսանիքներում ամեն մեկն ուներ իր պարը, իր երգը», - հուզված շարադրել է հեղինակը:

Գ.Ղարիբջանի՝ «Պատվավոր Սյունեցու» սյուժեներում, բնականաբար, կարմիր թելի պես անցնում է հայրենիքի թեման, հայրենի բնաշխարհի պատկերումը: Խոսքը 2016 թ. վրձնած «Սյունիք. փռված ժայռեր», «Սյունիք. Որոտան (Ուռուտ) գյուղը 1800-ական թթ. Թանգյանների կամրջից» կտավների, ինչպես նաև «Սյունիք. Դավիթ Բեկի բերդի ժայռը» էտյուդի մասին է: Հայրենի բնաշխարհը, ասես, արտացոլվել է նաև Գ.Ղարիբջանի նատյուրմորտներում, որոնցից մեզ են մայում «Շուշանները», «Կակաչ ֆանտազիան», «Մանուշակները», «Ամառային ծաղիկները» ու «Դեղին վարդերը» նկարները (բոլորը 2016 թ.):

Ողջունելով անվանի գիտնականի վերադարձը գեղանկարչության գործերի ու գույների կախարդական աշխարհը՝ մաղթում եմ նրան ստեղծագործական նորանոր հաջողություններ և ցուցահանդեսներ:

Արարատ Աղասյան

ՀՀ ԳԱԱ արվեստի

ինստիտուտի տնօրեն,

ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ

Հայաստանի Հանրապետություն, 10, XII, 2016 թ.

ԳՐԻԳՈՐ ՂԱՐԻՔՅԱՆԻ ԳԵՂԱՆԿԱՐՆԵՐԸ

ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի թղթակից անդամ, ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Երևանի պետական համալսարանի տեսական և ընդհանուր տնտեսագիտության ամբիոնի պատվավոր վարիչ Գրիգոր Ալեքսանի Ղարիբջանին մոտիկից ճանաչողները միշտ իմացել են նրա արվեստի նկատմամբ ունեցած սիրո և իր սերնդակից հայ նկարիչների հետ ունեցած մտերմության մասին: Իսկ նրա կենսագրությանը ծանոթ բարեկամները գիտեն, որ, մինչև համալսարան ընդունվելը՝ նա երկուսուկես տարի գեղանկարչություն է սովորել Երևանի Փ.Թերլեմեզյանի անվան նկարչական ուսումնարանում: Սակայն ավարտական երրորդ կուրսում, կառավարության որոշմամբ, ուսումնարանում ուսման տևողությունը երեքից դարձավ հինգ տարի, արվեստասեր երիտասարդի համար նյութական խնդիրներ ստեղծելով, և նա 1948 թ. կեսերից զուգահեռ սովորեց ու ավարտեց Երևանի կայսրանի երեկոյան բաներիտ միջնակարգ դպրոցը՝ նպատակադրվելով կրթությունը շարունակել Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտում «Ճարտարապետություն» մասնագիտությամբ: Սակայն հանգամանքների բերումով նա ընդունվեց Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտության ֆակուլտետ և հետագայում դարձավ անվանի տնտեսագետ:

Գրիգոր Ղարիբջանի մտերիմներին հայտնի է, որ երիտասարդական տարիներից սկսած նա սեփական բնակարանի պատերը զարդարել է վրձնի բազմաթիվ անվանի վարպետների՝ իր ընկերների նկարներով, իսկ գրադարաններում տեղ են գտել աշխարհի օտար և հայ հռչակավոր արվեստագետներին նվիրված ալբոմներն ու գրքերը: Այդուհանդերձ, բոլորի համար անակնկալ եղավ այն փաստը, որ վերջին երեք տարիների ընթացքում նա կրկին իր ձեռքն է առել վրձինը և ստեղծել երեք տասնյակ գեղանկարներ: Դրանք մեծ մասամբ նատյուրմորտներ են, մի քանի բնանկարներ և մինչև իսկ երեք ընդօրինակություն Հովհաննես Ավագովսկու ծովանկարներից ու մեկ ընդօրինակություն իր մանկության ընկեր, ՀՀ ժողովրդական նկարիչ Ջաքար Խաչատրյանի ոչ այնքան հայտնի պատկերից:

Նայում ես Գրիգոր Ղարիբջանի գեղանկարչական այդ գործերին ու հասկանում, որ վեց տասնամյակից ավելի նրա հոգում անթելված

գեղանկարչության հանդեպ ունեցած մեծ սիրո կրակը ի վերջո դուրս է հորդել ու ծնունդ տվել դիտողին առիմքնող պատկերների: Կարելի է պատկերացնել, որ տարիներ շարունակ թղթին հանձնելով իր գիտական ուսումնասիրությունները, ուսանողների բազմաթիվ սերունդներին փոխանցելով տնտեսագիտության իր իմացությունը, ղեկավարելով երիտասարդների թեկնածուական և դոկտորական աշխատանքները, վաստակաշատ պրոֆեսորը մշտապես կարոտել է նկարչությանը, բայց անընդհատ հետաձգել վերադարձը դեպի կտավը, վրձինն ու ներկապնակը: Հավանորեն բավականին դժվար է ողջ կյանքում շրջապատված լինել բազմաթիվ ընտիր նկարներով և անընդհատ զսպել գայթակությունը՝ ստեղծելու սեփական գեղանկարչությունը:

Ի վերջո, Գրիգոր Լարիբյանը նորից մուտք է գործել գույների ու գծերի կախարհիչ աշխարհը՝ կտավներին հանձնելով իր հոգու երանգներն ու լույսը: Այդ քայլին նրան դրդել է հին ընկերը՝ պրոֆ. Չաքար Խաչատրյանը, որի խորհրդով և որի արվեստանոցում 2013 թ. գիտնականը հեղինակել է այսօր ցուցահանդեսում ներկայացված «Դաշտային ծաղիկներ» թեմայով երկու նատյուրմորտները: Նրա նկարներից մեր առջև են հառնում մեծ սիրով պատկերված հայրենի բնության վառվռուն ծաղիկներն ու պտուղները, ծննդավայրի՝ Սյունիքի լեռնաշխարհի ամրոցատիպ ժայռերը, ճարտարապետական հինավուրց կառույցները:

Չի կարելի չնկատել, որ նատյուրմորտներ ստեղծելիս հեղինակը նախընտրել է հայաստանյան աշնանային գեղեցիկ ծաղիկներն ու հյութեղ մրգերը: Յուղաներկով արված ստեղծագործությունները կատարված են մասնագիտական հմտությամբ, **ասես վաստակաշատ գիտնականը ողջ կյանքում միայն նկարելով է զբաղվել:** Նրան հաջողվել է քիչ վրձնահարվածներով միանգամից հասնել իր առջև դրված նպատակին ու ամբողջացնել նկարը: Դա հստակ դրսևորվել է հատկապես «Շուշաններ», «Դեղին վարդեր», «Նատյուրմորտ կոնյակի շշով», «Սյունիք. փռված ժայռեր», «Սյունիք. Դավիթ Բեկի բերդի ժայռը» և «Աշտարակի ձորը» պատկերներում:

Գրիգոր Լարիբյանի որոշ նատյուրմորտների մեջ իշխում է նուրբ, լուսավոր խորքը, որը հնարավորություն է տալիս շեշտելու ներկայացված առարկաների՝ կուժերի, սկահակների, ծաղկամանների, մրգերի և ծաղիկների վառվռուն գույները կամ ավելի մուգ երանգները: Հորինվածքի մաս կազմող այդ բաղադրիչների գեղեցկությունը այդպիսով ավելի է ընդ-

գծվում՝ վկայելով նկարչի գեղագիտական ընտիր ճաշակի մասին: Խորքի համար օգտագործված բաց դեղնավուն և մեղմ կապույտ, կանաչ համադրությունները, լույս ու ստվերի չափավոր գործածությունը խաղաղ, բանաստեղծական տրամադրություններ են հաղորդում մատյուրմորտների այդ խմբին: Վերջիններիս մեջ հարկ է հիշատակել նույն անունը կրող երկու «Աշնանային մատյուրմորտները», «Նատյուրմորտ նռերով», «Նատյուրմորտ կոնյակի շշով» և պարզապես «Նատյուրմորտ» կոչվող աշխատանքները:

Նկարների այս շարքում հատկապես աչքի է ընկնում «Նատյուրմորտ կոնյակի շշով» պատկերը, որի խորքի համար հեղինակը նախընտրել է սեղանին փռված դեղին ու կարմիր կտորների հակադրությունը: Եղիշե Չարենցի հատորի ներկայությունն այստեղ օգնում է հասկանալ արձանան կարմիր խորհրդանշական ակնարկը: Ստեղծագործությունների այս շարքի կողքին իր գողտրիկ բնույթով առանձնանում է նաև «Մանուշակներ» անունը կրող փոքրաչափ մատյուրմորտը: Այն, ի տարբերություն նախորդ գործերի, ցուցադրում է միայն առանձին վերցրած և մանուշակներով ծանրաբեռնված ոչ մեծ ծաղկամանը, դիտողի ուշադրությունը բևեռելով կանաչ թերթերի և ծաղիկների գեղեցկության վրա: Այս բոլոր նկարների մեջ հեքիաթային մտահղացմամբ աչքի է ընկնում «Կապաչ-ֆանտազիա» պատկերը, որտեղ մուգ խորքի վրա և ասես անիրական միջավայրից ծնվելով, մեր առջև է ուստնում ալ բոսորագույն ծաղիկն իր ողջ հմայքով:

Գրիգոր Ալեքսանդրովիչի՝ որպես նկարչի, մասնագիտական հմտության մասին են վկայում նաև ցուցահանդեսի մաս կազմող բնանկարները: Լեռնահայաստանի հերոս մելիքների ոգին է ասես արձանացած «Սյունիք-փռված ժայռեր» և մանավանդ «Սյունիք-Դավիթ Բեկի բերդի ժայռը» աշխատանքներում: Վերջինիս մեջ հեղինակը մոլեգին վրձնահարվածներով ասես շնչավորում է ժայռը, ալիքներով փոթորկվող քարակույտների տպավորություն ստեղծում: Սա, անկասկած, նկարչի լավագույն գործերից է: Տաք արևի տակ կիզվող ժայռերի, կանաչ տարածքների և մանավանդ ծառերի կանաչ սաղարթի վրա հանգչող արևի շողերի ներկայությունը այս ստեղծագործություններին քնարական տրամադրություն է հաղորդում՝ մասամբ մեղմացնելով ապառաժների առնական խռովքը:

Ցուցահանդեսի նկարների շարքում իրենց բնույթով առանձնանում են

Հովհաննես Այվազովսկու «Նեապոլի ծովածոցը» և «Լուսնյակ գիշեր» կտավների, ինչպես նաև Ջ.Խաչատրյանի «Մայրիկի հավերը» նատյուրմորտի ընդօրինակությունները: Առհասարակ լույսը և ծովը նկարելը գրավիչ, բայց և շատ դժվար գործ է: Համարձակ քայլ է Հ.Այվազովսկու նշված պատկերների կրկնօրինակումը, որն ամբողջությամբ վերցրած, հիմնականում կարելի է համարել հաջողված: Նկատի առնելով վերը նշված նատյուրմորտներում առկա լուսային, եթերային խորք ստեղծելու հեղինակի նախասիրությունը, կարելի է հասկանալ, թե ինչու է նրան այդպես հրապուրել Հ.Այվազովսկու լույսի խաղերով հարուստ նկարներն ընդօրինակելու գործը:

Հիմնականում երեք տարում ստեղծված նկարների այսպիսի ցուցահանդես ներկայացնելը Գրիգոր Ղարիբյանի գեղանկարչական ստեղծագործական կյանքի նոր, հուսադրող սկիզբն է, որը առաջիկայում իր արդյունքները կտա և կլրացնի ու ավելի կգեղեցկացնի առանց այն էլ հարուստ, շնորհալի ու բեղմնավոր իր կենսագրությունը:

Լևոն Չուգասզյան

*ԵՊՀ արվեստի պատմության և տեսության ամբիոնի վարիչ,
արվեստագիտության դոկտոր, Միլանի (Իտալիա) Ամբրոզիան
սկադեմիայի անդամ, Մոնպելյեի (Ֆրանսիա) սկադեմիայի
թղթակից անդամ*

ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի «Գիտություն» թերթ,
2017թ., հունվար 1

ԱՄԵՆ ԳՈՒՅՆԸ՝ ՄԻ ԶԻՆՎՈՐ

Հայրենական մեծ պատերազմում չորս տարի կռվելուց և ծանր վերքերը բուժելուց հետո ընկերս՝ Զաքար Խաչատրյանը, վերադարձավ և ուսումնառության անցավ սկզբում Գորիսի մանկավարժական տեխնիկումում, ապա՝ Երևանի երաժշտական ուսումնարանում: 1947 թ. հանրակացարանում մնալու հնարավորություն չունենալով՝ որոշեց վերադառնալ Սիսիան: Խորհուրդ տվեցի նրան տեղավորվել Փանոս Թերլեմեզյանի անվան նկարչական ուսումնարան (որտեղ ես սովորում էի), քանի որ այն ուներ անվճար հանրակացարան: Հետագայում, իր կենսագրականում Զաքար Խաչատրյանը պետք է գրեր. «Ստացվեց այնպես, որ կամա թե ակամա նկարչի իմ մասնագիտությունն ընտրեց ընկերս՝ Գրիգոր Ղարիբյանը: Եթե նրան չհանդիպեի, ինչ կկատարվեր ինձ հետ, միայն Աստված գիտի»:

Բարձր առաջադիմությամբ սովորելով Փ.Թերլեմեզյանի նկարչական ուսումնարանում և Երևանի գեղարվեստի ինստիտուտում՝ Զ.Խաչատրյանը բարձրագույն նկարչական կրթությունն ավարտեց Լենինգրադի Ի.Ռեպինի անվան գեղանկարչության, քանդակագործության և ճարտարապետության ինստիտուտում, արժանանալով ռեպինյան և ստալինյան կրթաթոշակների: Հետագայում, այդ նույն ինստիտուտում ուսանելու տարավ իր եղբորը՝ ՀՀ Ժողովրդական նկարիչ, քանդակագործ Արտաշես Հովսեփյանին և իր սանին՝ ՀՀ Ժողովրդական նկարիչ, Հայաստանի ազգային պատկերասրահի տնօրեն, պրոֆեսոր՝ Փարավոն Սիրզոյանին:

Ստանալով հիմնարար կրթություն Ռեպինի անվան գեղարվեստի ինստիտուտում այնպիսի մեծահամբավ նկարչի ղեկավարությամբ, ինչպիսին ԽՍՀՄ գեղարվեստների ակադեմիայի փոխնախագահ, ակադեմիկոս Բ.Յոհանսոնն էր, Զ.Խաչատրյանը փայլուն ավարտեց ակադեմիան, և պետական քննական հանձնաժողովի նախագահ, ԽՍՀՄ գեղարվեստների ակադեմիայի պրեզիդենտ, ակադեմիկոս Ա.Գերասիմովը հենց նրան ընտրեց իր արվեստանոցում ևս չորս տարի կատարե-

ՀՀ Ժողովրդական նկարիչ
Զ. Խաչատրյան

լագործվելու: Այսպես կերտվեց ռեալիստ նկարիչը: Սակայն, Չ. Խաչատրյանը անհատորդ չմնաց աշխարհում, մասնավորապես Ֆրանսիայում, գեղանկարչության առաջավոր զարգացումներին: Խոսքը, անշուշտ վերաբերում է իմպրեսիոնիստական ուղղությանը, որում գույների ճիշտ և հմուտ համադրությամբ հնարավոր է դառնում աշխարհն ավելի խոր ընկալել՝ հասնելով անհրաժեշտ տարածության, օդի թափանցիկության, մարդու տրամադրությունների նուրբ արտահայտման գեղարվեստական առավել գեղեցիկ ընդհանրացումների:

Չ.Խաչատրյանի ոգեշնչման և ստեղծագործության նյութը բնությունը և մարդկային կյանքն են՝ իրենց հաճելի ու դաժան դրսևորումներով: Լինելով Հայրենական մեծ պատերազմի չորս տարիների մասնակիցը և հազարավոր զինվորների մահվան ականատեսը՝ նկարիչը չէր կարող անտարբեր մնալ պատերազմի մեծ զոհաբերությունների և աշխարհի մայրերի վիշտը արտացոլող հուզիչ թեմաների հանդեպ: Դրա վկայությունն է 2010 թ. «Նվիրվում է զինվորների մայրերին» կտավը, որի վրա միայն ծաղիկներ են՝ նվիրված պատերազմում ընկած զինվորների հիշատակին և ծանր վիշտը մորմոթող նրանց մայրերին: Այն, մի կողմից արտացոլում է հայրենիքին իրենց կյանքը զոհաբերած զինվորների հանդեպ մեծ հարգանքն ու ցավը, մյուս կողմից՝ նրանց տանջահար մայրերին հատուցվող սփոփանքը:

Գեղանկարչության դասական ռեալիստական և իմպրեսիոնիստական սկզբունքների հմուտ ներդաշնակությունը հատկապես նկատելի է Չ.Խաչատրյանի «Երևան» մեծածավալ կտավում, որը նկարել է «Երիտասարդական պալատից» մայրամուտին, Արարատի ֆոնին: Ի տարբերություն շատ նկարիչների, որոնք Արարատը, հատկապես նրա ձյունածածկ գագաթները, ընդգծում ու «գեղեցկացնում են», Չ. Խաչատրյանի Արարատը Երևանից շատ հեռու է, հագիվ նշմարելի, ամպերի հետ խառնված: Հենց դա է նկարչի վարպետությունը: Պատահական չէ, որ այդ հրաշալի, հին, թամանյանական շունչը կրող Երևանի պատկերը գտնվում է մշակույթի նախարարի աշխատասենյակում: Շատ տպավորիչ են ցուցահանդեսում ներկայացված «Հավերը» և «Քոչը» կտավները: Ասում են Միքելանջելոն, երբ ավարտել է իր «Դավիթը», մուրճով հարվածել է ծնկին և ասել. «Դե, խոսի՛ր»: Չ. Խաչատրյանի «Հավերը» և «Քոչը» ստեղծագործություններին նայելիս մույն՝ իրական զգացումներն են ապրում:

Նկարչի առաքելությունն այն է, որ բնության ստեղծած գեղեցկությունը, հրաշքը դիտողին ներկայացնի առավել ընդգծված ու պատկերավոր: Աշխարհահռչակ Այվագովսկին ունի «Արևածագը Սև ծովի վրա» հայտնի կտավը, որը գտնվում է Թեոդոսիայում իր տուն-թանգարանում: Ականատեսները պնդում են, որ նկարի արևածագն ավելի շուայլ ու գեղեցիկ է, քան նույն տեղից՝ ծովի բնական արևածագը: Հենց այդպիսին է Ջ. Խաչատրյանի «Սիսիանի եկեղեցին մայրամուտին» կտավը: Արևի վերջին ճառագայթների աստվածային գեղեցկությունն ու նուրբ լուսավորությունը հեքիաթային է դարձրել բնությունը, երկինքը, և հատկապես խոտը՝ բազմաբույր ծաղիկներով: Այդ ամենի արդյունքում ավելի խորհրդավոր է դարձել Սիսիանի առանց այն էլ հրաշք Ս.Հովհաննես եկեղեցին: Երևի նշված նկարի տպավորության ազդեցությամբ է ոգեշնչվել Համո Սահյանը և գրել ծաղիկների մասին իր սքանչելի տողերը.

Երբ դաշտ եմ մտնում, ուշքս ու միտքս

Ինձնից խլում են ծաղիկները...

Եվ թվում է, թե ինձ հետ ժպտում,

Ինձ հետ տխրում են ծաղիկները:

Չի պատասխանում հողն ինձ անգամ.

- Ի՞նչ երագներ են տեսնում տեսնես,

Երբ որ քնում են ծաղիկները:

Վերջին շրջանի գործերից ցնցող տպավորություն է թողնում «Տիրամայր» կտավը: Միայն զարմանալ կարելի է, թե օրերս ՀՀ նախագահի հրամանագրով ՀՀ Ժողովրդական նկարչի պատվավոր կոչմանն արժանացած արվեստագետին այդ տարիքում որտեղից այդքան ուժ, աշխատասիրություն ու եռանդ, երևակայություն, համբերություն և վարպետություն այդ հրաշքը ստեղծելու համար:

Գ. Ղարիբյան

ՀՀ ԳԱԱ քղրակից անդամ,

պրոֆեսոր, ՀՀ գիտության

վաստակավոր գործիչ

«Հայաստանի Հանրապետություն»

13.10.2012 թ.

ՆՈՐԻՑ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

2013 թ. Գրիգոր Ղարիբյանը վերադարձավ գեղանկարչությանը, բայց չհեռացավ տնտեսագիտությունից: 2017 թ. իր ասպիրանտներ դոց. Ալվարո Խառատյանի և Ռազմիկ Իսահակյանի հետ հրատարակեցին «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացումները և մարդկային կապիտալի վերարտադրության հիմնախնդիրները՝ անկախության տարիներին» մենագրությունը (340 էջ):

Մենագրությունը մեծ արձագանք գտավ տնտեսագիտական հանրությունում և նրա մասին հրատարակվեցին ուշագրավ գրախոսականներ: ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետի ղեկան, պրոֆ. Հ.Սարգսյանի և պրոֆ. Ա.Մարկոսյանի «Մեր գլխավոր հարստությունը՝ մարդկային կապիտալը» գրախոսությունում (Ազգ, 1 XII – 2017) ընդհանրացվում է. «Պետական բազմաթիվ պարգևատրումներ և կոչումներ ունեցող ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ Գ.Ա. Ղարիբյանի գլխավորությամբ ստեղծված աշխատությունը, որն աչքի է ընկնում մեր իրականության գիտական, ճշմարտացի և սրտացավ վերաբերմունքով և շարադրանքով, փաստերի և իրադարձությունների հետազոտական ներկայացմամբ և ամփոփմամբ, վիճակագրական հարուստ նյութերի օգտագործմամբ և վերլուծությամբ, կիրառական նշանակության և կարևորագույն եզրահանգումներով ու առաջարկություններով կարող է հիմք հանդիսանալ ՀՀ սոցիալ-տնտեսական քաղաքականության ծրագրերի և միջոցառումների մշակման և կիրառման ու հատկապես սոցիալ-տնտեսական ժողովրդագրական, մարդկային կապիտալի վերարտադրության արդյունավետ ուղիների մշակման, ինչպես նաև հուսալի ազգային անվտանգության ապահովման մյուս ուղիների կատարելագործման և բարելավման գործում: Այս ամենը վկայում է, որ մեր ձեռքին է արժեքավոր, գիտակիրառական աշխատություն, ինչն արժանի է ամենաբարձր մասնագիտական գնահատականի»:

«Հայաստանի Հանրապետություն» թերթում «Մարդկային կապիտալը՝ զարգացման և անվտանգության հիմնաքար» պրոֆ. Վարդան Բոստանջյանի գրախոսականում ընդհանրացվում է. «Անշուշտ Գ. Ղարիբյանի գիտական ղեկավարմամբ հրատարակված մենագրությունը նոր և հաջողված փորձ է մարդկային կապիտալի զարգացման և դրա ռացիոնալ օգտագործման բնագավառում առկա հիմնախնդիրների նորո-

վի դիտարկման և լուծման արդյունավետ մոտեցումների մշակման համար: Այդ նպատակով աշխատությունում համակողմանի ներկայացված է մարդկային կապիտալի սոցիալ-տնտեսական նշանակությունը և դրա դերը պետության և հասարակության զարգացման գործում: Մարդկային կապիտալի զարգացման ուղղությամբ աշխատանքում ներկայացված մոտեցումները հատկապես արդիական են Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական զարգացման ժամանակակից փուլում, և վստահաբար կարելի է նշել, որ դրանց գործնական կենսագործումը ազդակ կհանդիսանա երկրի զարգացման, անվտանգության և առաջընթացի ապահովման համար»:

«Բաներ Երևանի պետական համալսարանի» 2017 թ., №3 (24)-ում հրատարակված «Տնտեսագիտական ուշագրավ մենագրությունում» ՀՊՏՀ գիտության և արտաքին կապերի գծով պրոռեկտոր, տնտ.գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր Գագիկ Վարդանյանը եզրակացնում է. «Ամբողջությամբ վերցրած մենագրությունը գիտական լուրջ հետազոտություն է: ՀՀ անկախության տարիների սոցիալ-տնտեսական հակասական զարգացումների և դրանցով պայմանավորված մարդկային կապիտալի վերարտադրության հիմնախնդիրների ու դրանց հնարավոր լուծումների մասին: Այն շարադրված է տեսամեթոդական բարձր մակարդակով, փաստական նյութերի հետազոտության, ընդհանրացումների ու եզրակացությունների միջոցով, որը միանգամայն հաջողված եզակի գիտական հետախայացք է երկրի անցած քառորդ տարիներին»:

«Այլընտրանք» գիտական հանդեսի 2017 թ. № 4-ում «Մարդկային կապիտալը և Հայաստանի տնտեսական առաջնահերթությունների խիստ արժեքավոր աշխատություն» վերնագրով գրախոսականում, տնտեսական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Թաթուլ Մանասերյանը և տնտեսական գիտությունների դոկտոր Արման Մարտիրոսյանը եզրակացրել են. «Այսպիսով, կարելի է արձանագրել, որ պետական բազմաթիվ պարզևատրումներ և կոչումներ ունեցող ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ, պրոֆ. Գ.Ղարիբյանի գլխավորությամբ ստեղծված աշխատանքը սրտացավ վերաբերմունքի արարում է. և փաստերի օբյեկտիվ շարադրման ու հանգամանալից վերլուծության դրսևորում է: Այն արժանի է մասնագիտական ամենաբարձր գնահատականի և համապատասխան ոլորտի մասնագետներին, փորձագետներին լուրջ մտորումների տեղիք կարող է տալ և հատկապես կիրառվել ոլորտին առնչվող տնտեսական

քաղաքականության և ինստիտուցիոնալ ռազմավարության մշակումներում»:

Տեղի ունեցավ նաև մենագրության շնորհանդեսը, որի մասին հաղորդագրություն եղավ «Հայաստանի Հանրապետություն» թերթի 20-ը փետրվարի, 2018 թ. համարի լրատվությունում:

Մարդկային կապիտալը՝ զարգացման գործոն

Հետխորհրդային ժամանակաշրջանում քաղաքական և սոցիալ-տնտեսական փոխակերպումների հորձանուտում մարդկային կապիտալի վերարտադրության հիմնախնդիրները ստվերվեցին: Մինչդեռ զարգացած երկրներում գիտելիքահեռք տնտեսությունների հիմնապյուններից մեկը մարդկային կապիտալն է: Ըստ այդմ՝ մարդկային կապիտալն այսօր Հայաստանի զարգացման որոշիչ գործոններից է:

Այս հիմնախնդրին է նվիրված Գ. Ղարիբյանի, Ա. Խառատյանի, Ռ. Իսահակյանի «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացումները և մարդկային կապիտալի վերարտադրության հիմնախնդիրները անկախության տարիներին» (338 էջ) մենագրությունը, որի շնորհանդեսը կայացավ մախօթեին ԵՊՀ տնտեսագիտության և կառավարման ֆակուլտետում:

Ֆակուլտետի դեկան, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր Հայկ Սարգսյանը, ներկայացնելով աշխատությունը, կարևորեց դրա արդիականությունն ու նշանակությունը հանրապետության առջև ծառացած լրջագույն խնդիրներից մեկի լուծման գործում: Նա ուշադրություն հրավիրեց այն հանգամանքի վրա, որ աշխատությունը տարբեր սերունդներ ներկայացնող տնտեսագետների աշխատանքի հանրագումարն է, փորձի ու երիտասարդության միատեղումը:

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր, ակադեմիկոս Գրիգոր Ղարիբյանը ներկայացրեց նման հետազոտություն իրականացնելու և հրապարակելու իրենց շարժառիթները, մտահոգությունները, նպատակները:

Գրքի արժանիքների մասին խոսեցին նաև շնորհանդեսին ներկա այլերը, որոնց թվում՝ ԱԺ փոխնախագահ Միքայել Մելքումյանը, պատգամավոր Վարդան Բոստանջյանը, տնտեսագետներ Վահագն Խաչատրյանը, Զոյա Թադևոսյանը, ԵՊՀ պատմության ֆակուլտետի դեկան Էդիկ Մինասյանը, ԵՊՀ հայ գրականության ամբիոնի վարիչ Սամվել

Մուրադյանը, ուրիշներ:

Ելույթ ունեցողներն ընդգծեցին, որ այս մենագրությունը կարող է օգտակար լինել նաև կառավարության համար, որի 2016 թ. ծրագրում առաջին անգամ որպես հատուկ կարևոր ռազմավարական խնդիր ներկայացված են մարդկային կապիտալի զարգացումը և գործազրկության կրճատումը:

Մենագրության շնորհանդեսի մասնակիցները:

Գ. Ղարիբյանի, Ա. Խառապյանի և Ռ. Բասահյանի «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացումները և մարդկային կապիտալի վերարտադրության հիմնախնդիրները՝ անկախության տարիներին» մենագրության շնորհանդեսի մասնակիցները:

Աջից ձախ՝ առաջին շարք. տ. գ. ք. Գ. Բարխուդարյան, դոց. Կ. Եղոյան, ԵՊՀ տնտեսագիտության ֆակուլտետի ասպիրանտ, պրոֆ. Էդ. Մինասյան, պրոֆ. Մ. Մելքունյան, պրոֆ. Վ. Բոստանջյան, պրոֆ. Գ. Ղարիբյան, պրոֆ. Ա. Մուրադյան, դոց. Ա. Խառապյան: Երկրորդ շարք. պրոֆ. Ա. Առաքելյան, ասիստ. Մ. Մանուկյան, պրոֆ. Հ. Սարգսյան, դոց. Ա. Մարտիրոսյան, պրոֆ. Ա. Ավագյան, դոց. Հ. Մարգարյան, տ. գ. ք. Ռ. Բասահյան:

Շնորհանդեսի ավարտին շնորհակալական խոսք ասեց պրոֆ. Գ.Ղարիբջանը: Նա ընդգծեց, որ հազարամյակներում մեծ ու դաժան փորձությունների ենթարկված հայ ժողովուրդը հիմնականում մարդկային հզոր ու շնորհալի ներուժով է հաղթահարել գոյատևելու, զարգանալու և աշխարհին շատ հարցերում զարմացնելու պատմական խնդիրները: Շնորհանդեսում արտահայտված բարձր գնահատականների համար նա հայտնեց իր և գրքի մյուս հեղինակների մեծ շնորհակալությունը:

Տասնյակ տարիների մտերիմ բարեկամներ՝ Գրիգոր Ղարիբջանը և Արևելագիտության ֆակուլտետի պրոֆ. Գուրգեն Մելիքյանը 2018 թ. «Հայաստանի Հանրապետության սոցիալ-վերականգնողական զարգացումները և մարդկային կապիտալի վերարտադրության հիմնախնդիրները՝ անկախության տարիներին» գրքի շնորհանդեսին:

Շուրջ 25 տարի պրոֆ. Գրիգոր Ղարիբյանը որպես նախագահ գլխավորել է Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտության գծով գիտական աստիճանավորման մասնագիտական խորհրդի գործունեությունը:

Խորհրդի կազմը. Աջից շահւ՝ պրոֆ. Ս. Դավոյան, պրոֆ. Էդ. Օրդյան, փոփոխագիտության ֆակուլտետի դեկան, պրոֆ. Հ. Սարգսյան, պրոֆ. Ա. Մարկոսյան, պրոֆ. Զ. Թադևոսյան, պրոֆ. Գ. Ղարիբյան (նախագահ), պրոֆ. Ա. Առաքելյան (գլխ. քարտուղար), պրոֆ. Ա. Դարբինյան, պրոֆ. Հ. Մնացականյան, պրոֆ. Ս. Ղանթարջյան, պրոֆ. Մ. Միքայելյան, պրոֆ. Ռ. Գևորգյան, պրոֆ. Ա. Թավադյան, պրոֆ. Վ. Թորոյան, պրոֆ. Վ. Բուրանջյան:

ԲԱՐՁՐԱԶԱՅՆ ՄՏՈՐՈՒՄՆԵՐ

Նոր Հայաստանի վերածննդի և զարգացման հիմնախնդիրների շուրջ

Անկախ Հայաստանի պատմության սկզբից ի վեր իրականացվող տնտեսական քաղաքականությունը մշտապես եղել է խնդրահարույց, քանի որ չի կարողացել լուծել երկրի տնտեսական զարգացման և բարեկեցության ապահովման հարցը: Անշուշտ, կային նաև դրան խանգարող օբյեկտիվ պատճառներ:

Նախ՝ 1988թ. դեկտեմբերի 7-ի Սպիտակի ավերիչ երկրաշարժը: Հայաստանի մոտ 40 տոկոսն ընդգրկող տարածքում գոհվեց 25 հազարից ավելի մարդ: 19 հազարը դարձան հաշմանդամ, անօթևան մնաց 530 հազար բնակիչ, ոչնչացվեց երկրի արտադրական կարողությունների ավելի քան մեկ երրորդը: Այդ ամենի հետևանքով ձևավորվեց բնական աղետի աղքատությունը:

Երկրորդը՝ արդեն զարգացում ստացած դարաբաղյան հակամարտությունն էր: 1992թ. սկսվեց Արցախի ազատագրական պատերազմը, որը մենք գոհաբերություններով և ջանքերով ավարտվեց հաղթանակով, և 1994թ. մայիսին կնքվեց անժամկետ զինադադարի համաձայնագիր: Այս համապատկերում են նաև Ադրբեջանի կողմից Հայաստանի և Արցախի տնտեսական շրջափակումը, Ադրբեջանից շուրջ 360 հազար հայ փախստականների՝ Հայաստանում հայտնվելը: Այդ ամենը ձևավորեց, այսպես կոչված, հակամարտության աղքատություն:

Հայաստանի բնակչության աղքատացման պատճառ դարձավ նաև ԽՍՀՄ փլուզումը: 1990-1993թթ. ՀՆԱ-ն կրճատվեց ավելի քան 2 անգամ՝ 1993թ. կազմելով 1990թ. մակարդակի 46,9 տոկոսը, որը ամենաբարձր տնտեսական անկման ցուցանիշն էր ԱՊՀ երկրներում:

Դրանց գումարվեց ԱԷԿ-ի և «Նաիրիտ» հզոր գիտարտադրական միավորման գործունեության սառեցումը, ինչը տեղի ունեցավ Հայաստանի նոր իշխանությունների որոշմամբ: Հայաստանը գրկվեց Ռուսաստանի և այլ երկրների հետ շահավետ տնտեսական համագործակցությունից, իսկ բնակչությունը՝ հազարավոր աշխատատեղերից, ապրուստի միջոցներից՝ լույսից և ջերմությունից: Հարյուրավոր ձեռնարկություններ դադարեցին աշխատելուց և 645 հազար աշխատող դարձան գործազուրկ՝ համարելով աղքատ բնակչության շարքերը:

Երկրի սոցիալ-տնտեսական ճգնաժամային վիճակների կայացման

և խորացման գործում ոչ պակաս դեր խաղացին նոմենկլատուրային սեփականաշնորհումը և բնակչության ավանդների սառեցումը: 1999-2001թթ. սկսվեց հանրային սեփականության մասնավորեցման գործընթացը՝ հին ու նոր սերտաճած նոմենկլատուրայի կողմից: Մասնավորեցումն ընթացավ արագացված քայլերով: Դրա վառ օրինակը հողի սեփականաշնորհումն էր, որը հետխորհրդային պետությունների շարքում Հայաստանն իրականացրեց առաջինը: Խորհրդային տարիներին գործում էին 860 գյուղացիական խոշոր տնտեսություններ՝ իրենց մեքենատրակտորային պարկերով, և խոշոր ապրանքարտադրողներ էին: Հողի սեփականաշնորհման արդյունքում ձևավորվեցին մասնատված հողակտորներով շուրջ 320 հազար գյուղացիական մասնավոր տնտեսություններ, որոնցից յուրաքանչյուրին միջին հաշվով բաժին էր ընկնում 1,3 հեկտար հողատարածք, այն էլ 3-4 տարբեր տեղերում, որը բացառեց ինդուստրացված ապրանքային գյուղատնտեսությունը:

Արդյունաբերության մեջ սեփականաշնորհումը կոռումպացված բնույթ ստացավ: Բնակչությունը՝ որպես սեփականատեր ստացավ ընդամենը 20000 դրամի չափով սերտիֆիկատ, որն ավանդների սառեցման արդյունքում ներդրումների չվերածվեց և Հայաստանում այդպես էլ չձևավորվեց փոքր և միջին ձեռնարկատիրություն կամ միջին խավ: Փոխարենը ձևավորվեց խիստ բևեռացված հասարակություն՝ զուգորդված զանգվածային աղքատությամբ:

Այդպես, 1996թ. Հայաստանում աղքատության մակարդակը կազմեց շուրջ 55 տոկոս, որն ամենաբարձրերից էր տարածաշրջանում: Հենց դա էլ հիմնականում դարձավ այդ տարիներից սկսած երկրից 800 հազարից մինչև մեկ միլիոն բնակչության արտագաղթի պատճառը: Դա ազգային աղետ էր: Դիշտ է, հետագա տնտեսական զարգացումների արդյունքում աղքատությունը նվազեց՝ 2006թ. կազմելով 26,5 տոկոս, սակայն 2008թ. համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի հետևանքով այն նորից բարձրացավ և 2009թ. կազմեց 34 տոկոս, իսկ ներկայումս գերազանցում է 30 տոկոսը:

Աղքատությունը պայմանավորված է ոչ միայն տնտեսական ցածր մակարդակով, այլև արտադրված ազգային եկամտի խիստ բևեռացված բաշխմամբ: Այսպես, Հայաստանի Հանրապետությունում 1998-1999թթ. 20 տոկոս ամենաշատ և 20 տոկոս ամենաքիչ եկամուտներ ունեցողների եկամուտների տարբերությունը 32,2 անգամ էր (Ռուսաստանի Դաշ-

նությունում՝ ընդամենը 16 անգամ, իսկ եվրոպական երկրներում՝ 6-7 անգամ): Բնակչության եկամուտների մասն բեռնացումն ավելի մեծ էր ըստ դեցիլային խմբերի: Դա համատարած կոռումպացված երկրի պատկեր էր. մի կողմում՝ խոշոր մեծահարուստներ, մյուս կողմում՝ զանգվածային աղքատություն:

Պետք է նշել, որ բնակչությունը թալանվեց և աղքատացավ նաև բանկային բարձր՝ 20-35 տոկոսանոց վարկերի պատճառով:

Վերջին 10-15 տարիներին կոռուպցիայի աղբյուր դարձավ նաև պետական բյուջեն, իսկ դեֆիցիտը փակվում էր արտաքին պարտքով, որն այսօր հասնում է շուրջ 7 միլիարդ դոլարի:

Բնակչությունն այդ աստիճանի չէր աղքատանա, եթե կուտակած հարստության սեփականատերերը այն արտադրողաբար որպես ներդրումներ օգտագործեին: Կապիտալի նախասկզբնական կուտակման դասական երկրում՝ Անգլիայում, դեռևս 18-րդ դարում կուտակած կապիտալը ներդրումների ձևով ծախսվում էր մանուֆակտուրային արտադրության զարգացման համար: Դրա շնորհիվ աշխատուժի նկատմամբ արագ աճող պահանջարկը սկսեց գերազանցել աշխատուժի առաջարկին, ինչը և հանգեցրեց աշխատավարձի անընդհատ բարձրացման:

Հայաստանում կուտակված հարստությունը հիմնականում ծախսվեց ոչ արտադրողաբար՝ դղյակների կառուցման և շռայլ կյանք վայելելու վրա: Անգամ չավարտվեց Աջափնյակ տանող մետրոյի կայարանի շինարարությունը: Մի՞թե դա հնարավոր է ներել:

Կոռուպցիան ծավալուն զարգացում ստացավ մեր երկրի թանկարժեք մարդկային կապիտալի վերարտադրության երկու վճռորոշ՝ առողջապահության և կրթության ոլորտներում: Որակյալ բուժումը և որակյալ կրթությունը հասանելի դարձան հիմնականում հարուստ ընտանիքներին:

Երկրի սոցիալական վիճակն այդքան չէր սրվի, եթե երկրում չհաստատվեր համատարած անպատժելիությունը:

Նոր Հայաստանում պետք է հաղթահարվեն ու վերացվեն անպատժելիությունը, ընչաքաղցությունը և դրանցով պայմանավորված «Ոգուտվը» (Ավետիք Իսահակյան): Դրան հասնելը շատ դժվար է, բայց դա է մեր փրկությունը: Պետական խիստ պատժամիջոցներին զուգահեռ՝ պետք է դեռևս մանկապարտեզից սկսած, դպրոցում, հեռուստատեսությամբ, բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում, մշակույթով, հատկապես գեղարվեստական գրքով բնակչության մեջ ներարկենք

Վարդան Մամիկոնյանի խիզախությունը, Գրիգոր Նարեկացու աստվածային կենսափիլիսոփայությունը, Կոմիտասի հմայիչ երաժշտությունը, Այվազովսկու գեղանկարչությունը և Չարենցի պոեզիան: Նորից պետք է երգենք Պեպոյի երգը՝ Եղիշե Չարենցի խոսքերով, Արամ Խաչատրյանի երաժշտությամբ «Վայ էն մարդուն, որ աշխարհում խալխի դատած հացն է ուտում»:

*Գրիգոր Ղարիբյան
ՀՀ ԳԱԱ քղբակից անդամ,
տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ գիտության վաստակավոր գործիչ
«Հայաստանի Հանրապետություն», 27 դեկտեմբերի, 2018 թ.*

ՄԱՍ ԵՐՐՈՐԴ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
100-ԱՄՅԱԿԻՆ ԳՐԻԳՈՐ ՂԱՐԻԲՅԱՆԻ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ
ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԻ ԳԵՂԱՆԿԱՐՆԵՐԸ

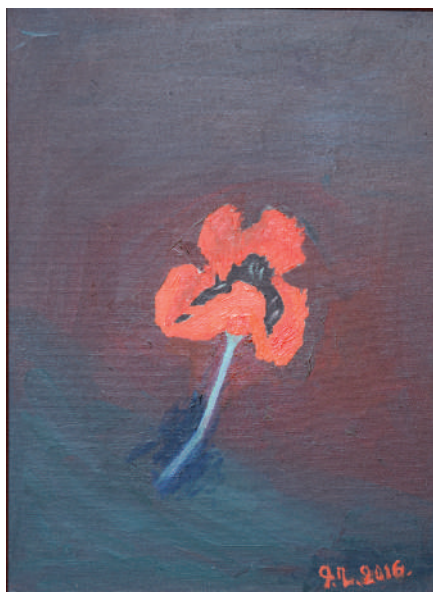
Դաշտային ծաղիկներ, 2013 թ.

Դաշտային ծաղիկներ, 2013 թ.

Նապոլիտրմորյ, 2015 թ.

Կակաչ, 2016 թ.

Աշնանային նախշությունը, 2016 թ.

Ամառային ծաղիկներ, 2016 թ.

Դեղին վարդեր, 2016 թ.

Շուշաններ, 2016 թ.

Աշնանային նախշուրմուր, 2015 թ.

Մանուշակներ, 2016 թ.

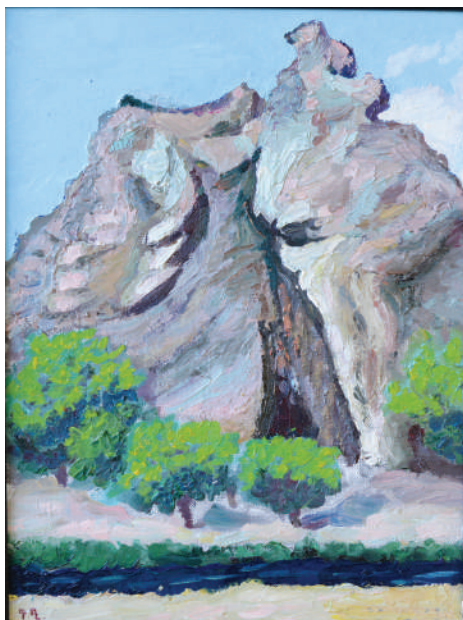
Նապյունորյւր աններով,
2015 թ.

Սյունիք, Որորան (Ուռուր) գյուղը 1880 թ. Թանգյանների կառուցած կամրջից, 2016
թ.

Հաչատրյան, 2016 թ.

*Սյունիք, Դավիթ Բեկի բերդի ժայռը,
2016 թ.*

Սյունիք, Փռված ժայռեր, 2016 թ.

Գորիս, 2017 թ.

Աշտարակի ջորը, 2016 թ.

Վայոց ջոր, աշուն, 2018 թ.

Վայոց ձոր, աշուն, 2018 թ.

Վայոց ձոր, աշուն, 2018 թ.

*Սյունիք, Դավիթ Բեկի բերդի ժայռը,
2017 թ.*

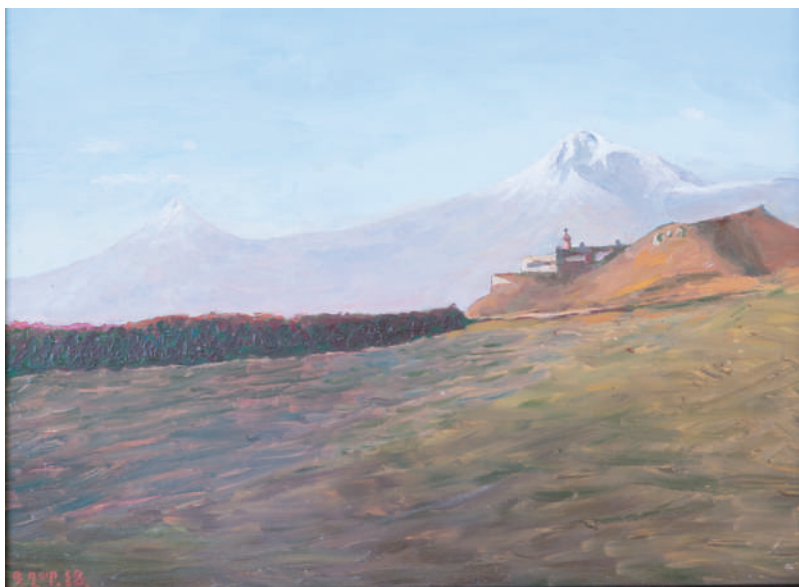
Սյունիք, Որոտան, 2017 թ.

Վայրիկ ձոր, աշուն, 2018 թ.

Վայրիկ ձոր, աշուն, 2018 թ.

Արարատը առավելության խոր Վիրապից, 2018 թ.

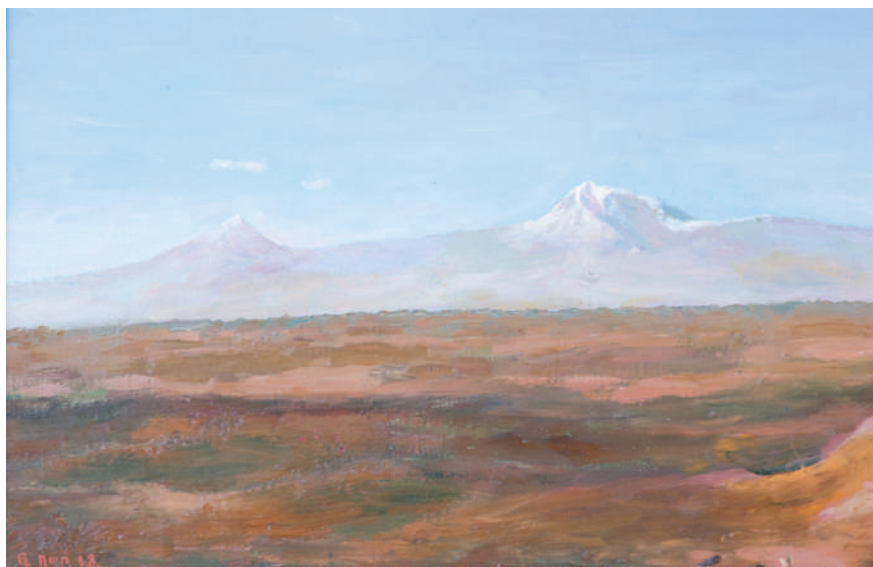
*Միսիան, Շամբի ջրամբարը,
2018 թ.*

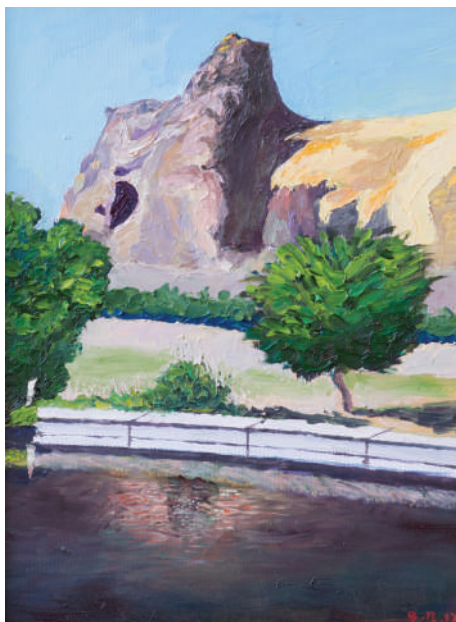
Վայոց ձոր, աշուն, 2018 թ.

Վրաստան, Կոբուլեթի, Մայրամուտ, 2017 թ.

Արարատը առավոտյան, 2018 թ.

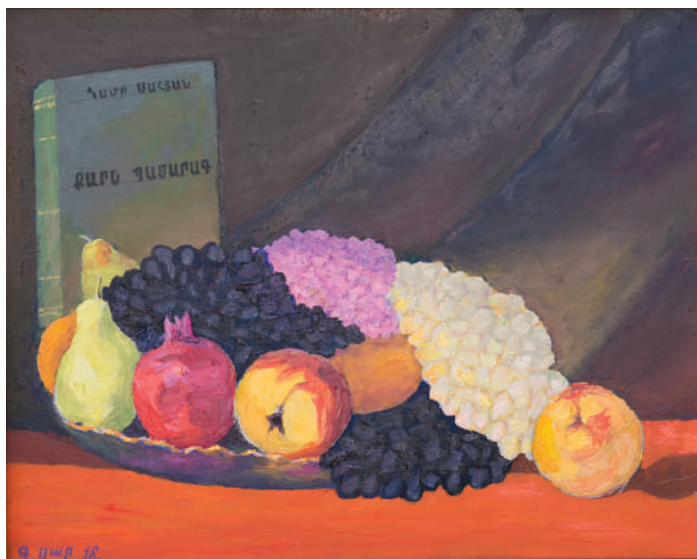
Սյունիք, Որոտանի ժայռը, 2017 թ.

Հայասարան, 2018 թ.

Մանուշակներ, 2016 թ.

Աշուն, 2018 թ.

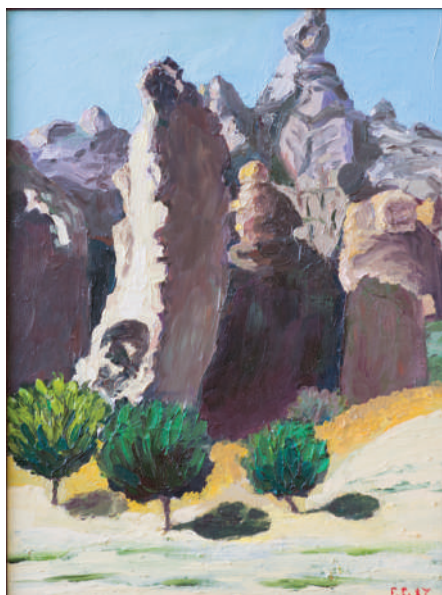
Ծաղիկներ, 2018 թ.

Սպիտակ վարդ, 2017 թ.

Վրաստան, Կոբուլետի,
Մայրամուտ, 2017 թ.

Վայրժ ձոր, 2017 թ.

Ծաղիկներ, 2018 թ.

Սպիտակ վարդեր, 2018 թ.

Հ. Այվազովսկի, Նեապոլի ծովածոցը, կրկնօրինակ, 2016 թ.

Հ. Այվազովսկի, Նեապոլի ծովածոցը, կրկնօրինակ, 2016 թ.

Հ. Այվազովսկի, Լուսնյակ գիշեր, կրկնօրինակ, 2015 թ.

Գ.Բաշինյան, Սևանա կղզին լուսնյակ գիշերով, կրկնօրինակ, 2017 թ.

Վ. Մախության, Ծովը մայրամուտին, կրկնօրինակ, 2017 թ.

Ջ. Խաչատրյան, Մայրիկի հավերը, կրկնօրինակ, 2015 թ.

Գրիգոր (Գրիշա) Ալեքսանի Ղարիբյան

Ծնվել է 1930 թ. մայիսի 25-ին Սյունիքի Բորիսովկա (այժմ Ծղուկ) գյուղում: 1946 թ. ընդունվել է Երևանի Փանոս Թերլեմեզյանի անվան մկարչական ուսումնարան: 1948 թ. ավարտել է Երևանի Կայարանի երեկոյան միջնակարգ դպրոցը և 1949 թ. ընդունվել է Երևանի պետական համալսարանի տնտեսագիտության ֆակուլտետ: 1954 թ. գերազանցությամբ ավարտել է համալսարանը, իսկ 1962 թ. Մոսկվայի պետական համալսարանի ասպիրանտուրան: 1963 թ. պաշտպանել է թեկնածուական, իսկ 1973 թ. դոկտորական ատենախոսություն:

1954 թ. աշխատանքի է անցել ԵՊՀ քաղաքատնտեսության ամբիոնում որպես լաբորանտ, այնուհետև՝ որպես ասիստենտ, դոցենտ, պրոֆեսոր, իսկ 1978-2008 թթ. «Տնտեսագիտության տեսության» ամբիոնի վարիչ: 1977-1978 թթ. եղել է ԵՊՀ կուսակցական կոմիտեի երկրորդ քարտուղար: 1978-1991 թթ. նշանակվել է ԵՊՀ ուսումնական աշխատանքների գծով պրոռեկտոր: 1993-2001 թթ. ընտրվել է Տնտեսագիտության ֆակուլտետի ղեկան: 2001 թ. մինչև օրս Տնտեսագիտության տեսության ամբիոնի պրոֆեսոր է և ամբիոնի պատվավոր վարիչ:

Հրատարակվել է 100-ից ավելի գիտական աշխատություններ և հոդվածներ: Նրա գիտական ղեկավարությամբ պաշտպանվել են 50-ից ավելի ատենախոսություններ:

1965-1975 թթ. համատեղությամբ գլխավորել է ՀԽՍՀ պետպլանի գիտահետազոտական ինստիտուտի «Սոցիալական զարգացման» բաժնի աշխատանքները:

2000 թ. ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ: 1999 թ. պարգևատրվել է Մովսես Խորենացու մեդալով: 2010 թ. նրան շնորհվել է ՀՀ գիտության վաստակավոր գործչի պատվավոր կոչումը և ՀՀ վարչապետի շնորհակալագիրը: Պարգևատրվել է ԵՊՀ ոսկյա երկու մեդալով, ակադեմիկոս Վ. Համբարձումյանի անվան հուշամեդալով, ՀՀ Կենտրոնական բանկի ոսկե հուշամեդալով, ՀՊՏՀ ոսկե մեդալով և Խաչատուր Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանի մեդալով: 2010 թ. Սյունիքի մարզպետարանի կողմից նրան շնորհվել է «Պատվավոր սյունեցի» կոչում:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԳՐԻԳՈՐ ԱԼԵԲՍԱՆԻ ՂԱՐԻԲՅԱՆ

**ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ
100-ԱՄՅԱԿԻՆ ԸՆԴԱՌԱՋ**

Համակարգչային ձևավորումը՝ Կ. Չալաբյանի
Հրատ. սրբագրումը՝ Լ. Հովհաննիսյանի

Տպագրված է «Ոսկան Երևանիցի» ՓԲԸ-ում:
ք. Երևան, Նոր նորքի 1-ին զանգ., Ս. Սաֆարյան փ., 11/1^ա:

Ստորագրված է տրագրության 17.04.2019:
Չափսը՝ 60x84 $\frac{1}{16}$: Տպ. մամուլը՝ 7.25:
Տպաքանակը՝ 200:

ԵՊՀ հրատարակչություն
ք. Երևան, 0025, Ալեք Մանուկյան 1
www.publishing.y-su.am